

UNIVERZA V LJUBLJANI

EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

***RAČUNOVODSKE INFORMACIJE ZA
ODLOČANJE PRI FINANČNI FUNKCIJI***

Ljubljana, september 2003

KRISTINA MAVRIČ

IZJAVA

Študentka KRISTINA MAVRIČ izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. SLAVKE KAVČIČ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. RAČUNOVODSTVO IN INFORMACIJE	2
1.1. Poslovodno računovodstvo	2
1.2. Opredelitev računovodskih informacij	3
1.3. Računovodska poročila.....	4
2. FINANČNA FUNKCIJA V PODJETJU	4
2.1. Cilji in glavne naloge finančne funkcije	5
2.1.1. Viri financiranja	8
2.1.2. Naložbe podjetja	9
2.2. Finančna funkcija in ostale temeljne poslovne funkcije	10
2.3. Načrtovanje in nadziranje financiranja.....	11
2.4. Povezava med računovodsko in finančno funkcijo	13
3. ANALIZA POSLOVANJA PODJETJA	14
3.1. Analiza temeljnih računovodskih izkazov	14
3.1.1. Bilanca stanja	15
3.1.2. Izkaz finančnega izida	19
3.1.2.1. Razvrščanje finančnih tokov po dejavnostih.....	19
3.1.2.2. Sestavljanje izkaza finančnega izida	21
3.1.2.3. Predračunski in obračunski izkaz finančnega izida.....	22
3.1.2.4. Finančni izid	23
3.1.2.5. Čisti denarni tok	25
3.1.2.6. Analiza s pomočjo izkaza finančnega izida	25
3.1.2.7. Kazalniki finančne tokovnosti.....	26
3.1.3. Izkaz gibanja kapitala	26
3.2. Analiza s kazalniki	28
3.2.1. Kazalniki stanja financiranja (vlaganja)	29
3.2.2. Kazalniki stanja naložbenja (investiranja).....	30
3.2.3. Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja.....	31
3.2.4. Kazalniki obračanja	32
3.2.5. Kazalniki gospodarnosti	34
3.2.6. Kazalniki dobičkonosnosti.....	34
4. ODLOČITVE PRI FINANČNI FUNKCIJI	35
4.1. Odločitve o sredstvih in obveznostih do virov sredstev	36
4.1.1. Odločitve o obratnih sredstvih.....	36
4.1.2. Odločitve o osnovnih sredstvih	39
4.1.3. Odločitve o vrednotenju sredstev	40
4.1.4. Odločitve o oblikovanju obveznosti do virov sredstev.....	40
4.1.5. Odločitve o preoblikovanju obveznosti do virov sredstev	43
4.2. Odločitve o finančnih naložbah	44
4.3. Odločitve o uspešnosti financiranja	44

SKLEP	46
LITERATURA	47
PRILOGE	

UVOD

Finančna funkcija predstavlja za podjetje eno od temeljnih poslovnih funkcij, ki skrbi za ustrezen pritok finančnih sredstev, ki jih razporeja za različne namene. Delovanje finančne funkcije je tesno povezano z delovanjem ostalih poslovnih funkcij, saj procesi nakupovanja, ustvarjanja učinkov in prodajanja v tržnem gospodarstvu ne bi bili izvedljivi brez financiranja.

Namen diplomskega dela je pokazati pomen računovodskih informacij za odločanje pri finančni funkciji, katere temeljni cilj je zagotavljanje optimalne kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti. Kakovost finančne funkcije se vidi v tem, kako podjetje upravlja z denarnimi sredstvi. Namreč, če ima podjetje premalo denarnih sredstev, ne more pravočasno poravnati obveznosti. Če pa ima podjetje preveč denarnih sredstev, mu ni uspelo naložiti presežka denarnih sredstev in s tem doseči finančne prihodke.

Diplomsko delo je sestavljeno iz štirih poglavij, ki sledijo uvodu. Prvo poglavje se ukvarja z računovodstvom in informacijami. Poseben poudarek je namenjen poslovnemu računovodstvu, saj je usmerjeno k oblikovanju računovodskih informacij, ki se uporabljajo pri poslovnih odločitvah in je namenjeno notranjim uporabnikom. Namen računovodskih poročil, ki so nosilci računovodskih informacij je, da olajša začetno odločitev ali omogoči nadzor nad kasnejšim dogajanjem.

Predmet drugega poglavja je vloga in pomen finančne funkcije za podjetje ter njena povezava z ostalimi temeljnimi poslovnimi funkcijami. V tem poglavju je obravnavano tudi načrtovanje in nadziranje financiranja, kar predstavlja temelj za doseganje plačilne sposobnosti.

V tretjem poglavju je predstavljena analiza poslovanja podjetja s pomočjo analize temeljnih računovodskih izkazov, ki nam dajejo informacije o finančnem položaju, uspešnosti in spremembah finančnega položaja podjetja, in s pomočjo kazalnikov. Na kratko bom predstavila bilanco stanja in izkaz gibanja kapitala, več pozornosti pa bom namenila izkazu finančnega izida, ker predstavlja dodaten vir informacij o finančnem poslovanju podjetja. Ta izkaz nam kaže, kako podjetje denarna sredstva pridobiva in kako jih porablja pri poslovnih, naložbenih in finančnih dejavnostih.

V zadnjem, četrtem poglavju pa so predstavljene računovodske informacije, ki jih potrebujemo pri odločanju o finančni funkciji, in sicer za odločitve o sredstvih in obveznostih do njihovih virov, o finančnih naložbah ter o uspešnosti financiranja.

V sklepu so povzete glavne misli in ugotovitve o pomenu računovodskih informacij za odločanje pri finančni funkciji.

1. RAČUNOVODSTVO IN INFORMACIJE

Računovodstvo je dejavnost spremljanja in proučevanja v denarni merski enoti izraženih pojavov, ki so povezani s poslovanjem kakšnega podjetja. Sestavine računovodske funkcije so knjigovodstvo, računovodsko načrtovanje, računovodsko nadziranje in računovodsko analiziranje, ki skupno zagotavljajo spremljanje, preučevanje in prikazovanje sredstev, virov sredstev, stroškov, odhodkov in prihodkov ter finančnega izida zaradi oblikovanja in posredovanja računovodskih informacij.

V nadaljevanju obravnavam le poslovodno računovodstvo, saj je to tisto računovodstvo, ki oblikuje računovodske informacije, ki so potrebne pri odločanju.

1.1. Poslovodno računovodstvo

Poslovodno računovodstvo je del celotnega računovodstva, ki je usmerjeno k oblikovanju računovodskih informacij, potrebnih pri poslovnih odločitvah in izhaja iz finančnega in stroškovnega računovodstva. To pomeni, da gre za računovodstvo, ki skrbi za informacije, potrebne pri notranjem odločanju. Ob najmanjših mogočih stroških mora zagotoviti koristne informacije, to so tiste, ki olajšajo poslovne odločitve.

V poslovnem računovodstvu se vse začne s potrebami po računovodskih informacijah v odločevalnem sistemu. To pomeni, da mora neposredno koristiti tistim, ki odločajo, saj ne zadoščajo nevtralni knjigovodski podatki, temveč so potrebne problemsko usmerjene računovodske informacije.

Poslovodno računovodstvo je sestavljeno iz dveh delov:

- dela, v katerem prevladujejo predračunske informacije, potrebne za sprejemanje odločitev pri načrtovanju in pripravi izvajanja kot upravljalnih funkcij in
- dela, v katerem se oblikujejo obračunske informacije, potrebne za sprejemanje odločitev pri nadziranju in pripravi izvajanja kot upravljalnih funkcij.

Namenjeno je le tistim, ki v podjetju skrbijo za poslovanje in na končni stopnji odgovarjajo za svoje odločitve in dosežke lastnikom, to je notranjim uporabnikom, med katere spadajo (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 220):

- izvajalci posameznih nalog v podjetju, ki morajo odločati o podrobnostih izvajanja,
- poslovodstvo v podjetju od najnižje ravni do uprave,
- upravljalni in nadzorni organi v podjetju ter
- zaposleni v podjetju.

Informacije poslovnega računovodstva lahko razčlenimo na tri vidike (Mayr, 2000, str. 59):

- *po poslovnih funkcijah*: V tem okviru se oblikujejo informacije za sprejemanje odločitev o tehnični, nakupni, proizvodjalni, prodajni, finančni funkciji.
- *po poslovnem izidu*: Oblikujejo se informacije za sprejemanje odločitev o poslovnem izidu in finančnih tokovih.
- *po nivoju odločanja*: Informacije so namenjene katerikoli ravni odločanja (od najvišjega do najnižjega nivoja).

1.2. Opredelitev računovodskih informacij

Računovodska informacija je plod računovodskega obravnavanja podatkov; je problemsko usmerjena in kot taka podlaga za poslovno odločanje. Lahko ima obliko računovodskega izkaza in/ali računovodskega poročila (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 225).

Pri oblikovanju računovodskih informacij je potrebno upoštevati naslednje tri predpostavke (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 11):

- upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov – poslovni dogodki se pripoznajo, ko se pojavilo, in ne šele ob plačilu;
- upoštevanje časovne neomejenosti delovanja – podjetje obravnavamo kot delujoče, ki nima niti namena niti potrebe, da bi ustavilo poslovanje;
- upoštevanje resnične in poštene predstavitve v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen, ne pa tudi hiperinflacije – spremembe posamičnih cen in vrednosti evra moramo resnično in pošteno prikazati, pri pojavu hiperinflacije pa je treba gospodarske kategorije v celoti prevrednotiti, da bi jih izrazili v končni kupni moči denarne enote.

Informacije morajo biti pomembne, popolne, ustrezne po obsegu, pravočasne in lahko dostopne. *Pomembne informacije* so tiste, katerih posledica so ukrepi ali ki so koristne za nameravane ukrepe, tako da si z njimi olajšamo pot do cilja. O *popolnih informacijah* govorimo takrat, ko imamo zanesljive informacije o vseh dejavnikih, ki so potrebni pri sprejemanju poslovne odločitve. *Informacije, ustrezne po obsegu* so tiste, ki se ujemajo z zmožnostjo prejemnika informacij, saj prenasičenost informacij lahko povzroči izgubo pomembnih informacij. O *pravočasnih informacijah* govorimo, ko so na voljo takrat, ko je na odločitev še mogoče vplivati. *Lahko dostopne* pa so tiste, ki so predstavljene na preprost način in v obliki, ustrezni za poslovne odločitve (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2001, str. 30-33).

Naloga računovodstva je torej ta, da zagotovi uporabne informacije, ki so potrebne pri odločanju. Računovodja se mora izogniti prevelikemu kopičenju informacij s tem, da izloči nepomembne informacije; mora predstaviti informacije na lahko razumljiv način; in mora poznati cilje uporabnikov informacij zato, da pripravi informacije, ki so povezane s temi

cilji. To pomeni, da mora računovodja vedeti, kdo uporablja računovodske informacije, zakaj in na kakšen način (Arnold, Hope, 1990, str. 30).

1.3. Računovodska poročila

Naloga računovodstva je, da spremlja poslovne dogodke podjetij, jih evidentira in na podlagi evidenc pripravi temeljna računovodska poročila. Ker imajo temeljna računovodska poročila pomembno vlogo pri poslovnih odločitvah, morajo biti pripravljena tako, da kažejo resnično stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ter gospodarsko in finančno uspešnost podjetij.

Računovodstvo se mora osredotočiti na zbiranje pomembnih informacij, ki so zajete v računovodskih poročilih. Računovodsko poročilo je skupek sporočil, ki vsebujejo ocene, pojasnila in razlage predračunskih in obračunskih podatkov (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 226). Namen računovodskih poročil je, da olajša začetno odločitev ali omogoči nadzor nad kasnejšim dogajanjem in iz njega izvirajočo popravljalno odločitev.

Posebnosti računovodskih poročil so naslednje:

- sestavljena so iz predračunov in obračunov za podjetje ali del podjetja,
- predložena so po obdobjih (na leto in tudi na mesece),
- sestavljena so iz predračunov in obračunov po področjih odgovornosti,
- tem bolj so podrobna, čim nižjemu vodstvu so namenjena.

Računovodska poročila so nosilci računovodskih informacij, le-te pa oblikujemo iz zbranih podatkov po naslednjih fazah (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2001, str. 62):

1. opredelitev problema, o katerem je treba sprejeti odločitev,
2. opredelitev razmer, v katerih je treba sprejeti odločitev o problemu,
3. razvijanje različic, po katerih bi bilo mogoče rešiti problem,
4. izbira sodila, po katerem bi bilo mogoče tehtati različice,
5. določitev računovodskih informacij, ki jih terja sodilo,
6. zbiranje začetnih podatkov, iz katerih lahko oblikujemo informacije,
7. izbira ustrezne metodike, po kateri oblikujemo računovodske informacije iz zbranih podatkov,
8. presoja ugodnosti vsake različice za sprejem odločitve.

2. FINANČNA FUNKCIJA V PODJETJU

Poslovni proces podjetja lahko razčlenimo na temeljne poslovne funkcije, med katere spadajo kadrovska, tehnična, nakupna, proizvodna, prodajna in finančna. Finančna funkcija

napaja vse druge delne procese s potrebnimi finančnimi sredstvi in tako se na določen način v financiranju odraža celota poslovanja podjetja.

2.1. Cilji in glavne naloge finančne funkcije

Temeljni cilj finančne funkcije je zagotavljanje optimalne kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti, prispevanje k dolgoročni dobičkonosnosti kapitala, prispevanje k zmanjšanju tveganj v poslovanju in prispevanje k poslovni neodvisnosti podjetja (Mihelčič, 2000, str. 330).

Za doseganje ciljev finančne funkcije je pomembna opredelitev njenih nalog. Naloga financiranja, s katero razumemo dejavnost finančne funkcije je, da stalno usklajuje denarna sredstva s potrebami, kar je možno doseči z najemanjem novih posojil, z doseganjem primerne dobička in njegovim razporejanjem na kapital, s pravočasno izterjavo terjatev, s preoblikovanjem drugih sredstev v denarno obliko. Naloge finančne funkcije so (Križman, 1999, str. 2):

- *financiranje*, ki predstavlja povečanje sredstev s povečanjem kapitala ali dolgov,
- *naložbenje (investiranje)*, ki pomeni spreminjanje denarnih sredstev v nedenarna,
- *raznaložbenje (dezinvestiranje)*, ki pomeni spreminjanje nedenarnih sredstev v denarna in
- *definanciranje*, ki predstavlja zmanjšanje sredstev z zmanjšanjem kapitala ali dolgov.

Slika 1 na naslednji strani prikazuje nekatere osnovne računovodske in neračunovodske kategorije, ki so predmet finančne funkcije v podjetju. V tej sliki so s pomočjo logike sestavljanja bilance stanja prikazane najpomembnejše skupine uporabe sredstev in njihovih virov. V medsebojnih razmerjih kategorij se zrealijo vsi štirje zgoraj opisani procesi finančne funkcije, pri čemer sta financiranje in investiranje tisti dve vrsti odločitev, ki s svojo uresničitvijo determinirata odvijanje dezinvestiranja in definanciranja v teku poslovnega procesa.

Finančne odločitve zadevajo zagotavljanje virov finančnih sredstev, potrebnih za poslovanje podjetja. To so odločitve v zvezi (Berk, Lončarski, Zajc, 2001, str. 8-9):

- s kratkoročnimi obveznostmi: obveznosti do dobaviteljev, kratkoročna posojila,
- z dolgoročnimi obveznostmi: dolgoročna bančna posojila, izdane obveznice in
- s kapitalom: prednostne in navadne delnice.

Investicijske odločitve pa obsegajo aktivnosti v zvezi s porabo finančnih sredstev z namenom opravljanja dejavnosti podjetja in doseganja cilja poslovanja podjetja. To so odločitve v zvezi (Berk, Lončarski, Zajc, 2001, str. 8-9):

- z gibljivimi sredstvi: denar, kratkoročne finančne naložbe, zaloge, terjatve do kupcev,
- z opredmetenimi osnovnimi sredstvi: zgradbe, oprema, zemljišča in

- z neopredmetenimi dolgoročnimi sredstvi: blagovna znamka, patenti.

Slika 1: Finančna funkcija in bilanca stanja

Investicijske odločitve

Finančne odločitve

	AKTIVA	PASIVA	
<u>Obratna sredstva</u> gotovina prodajljivi vrednostni papirji terjatve do kupcev zaloge			<u>Tekoče obveznosti</u> obvez. do dobaviteljev kratkoročni krediti garancije na proizvode
<u>Osnovna sredstva</u> zgradbe oprema zemlja			<u>Dolgoročne obveznosti</u> dolgoročni krediti obveznosti do delavcev zakup
<u>Nematerialna sredstva</u> blagovna znamka trgovska znamka razdelitvena mreža patenti izvežbana delovna sila			<u>Lastniški kapital</u> zbran s prodajo delnic zadržani dobički kapitalni dobički
			<u>Nematerialne obveznosti</u> neodpuščanje delavcev kvaliteta blaga / storitev

Vir: Mramor, 2000, str. 7.

Če ima podjetje premalo denarnih sredstev, ne more pravočasno poravnati obveznosti in to predstavlja za podjetje slabost finančne funkcije. Slabost finančne funkcije je tudi ta, če ima podjetje preveč denarnih sredstev, ker mu ne uspe naložiti presežka denarnih sredstev in s tem doseči finančne prihodke.

Plačilna sposobnost je sposobnost podjetja, da v trenutku zapadlosti poravna z denarnimi sredstvi svoje obveznosti oziroma sposobnost podjetja, da razpolaga z ustreznimi likvidnimi sredstvi¹, kadar so le-ta potrebna.

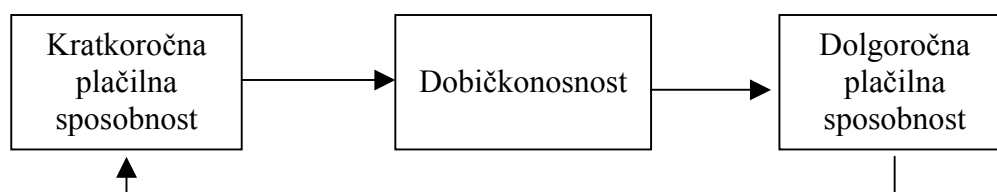
¹ Likvidna sredstva so tista sredstva, ki se nahajajo v denarni obliki ali so ji blizu.

Kratkoročna plačilna sposobnost je sposobnost podjetja, da v kratkem roku razpolaga z ustreznimi likvidnimi sredstvi za pravočasno izvedbo potrebnih plačil, kar dosega z usklajevanjem materialnih in finančnih tokov (Bergant, 1995, str. 25). To pomeni, da mora finančna funkcija v kratkem roku zagotavljati predvsem neovirano tekoče poslovanje, tudi če mora začasno odstopiti od načela racionalnosti. *Dolgoročna plačilna sposobnost* pa je sposobnost podjetja, da razpolaga z ustreznimi likvidnimi sredstvi na dolgi rok, kar dosega z rastjo finančne moči in ohranjanjem dolgoročnega finančnega ravnotežja (Bergant, 1995, str. 26). Dolgoročna plačilna sposobnost je pogojena z ustrežno strukturo sredstev in obveznosti do virov sredstev, kar je povezano s kategorijo likvidnosti oziroma vnovčljivosti sredstev, ki nam prikazuje oddaljenost sredstev od denarne oblike.

Pri odločanju o financiranju moramo poleg načela plačilne sposobnosti upoštevati še dve načeli in sicer načelo rentabilnosti (dobičkonosnosti) in načelo ekonomičnosti (gospodarnosti). Pri uresničevanju **načela dobičkonosnosti** gre za to, da naj podjetje ustvari čim ugodnejši finančni izid s čim manj vloženimi sredstvi. Izračunamo jo lahko kot razmerje med ustvarjenim dobičkom in vloženimi sredstvi. Uresničevanje **načela ekonomičnosti** pa vodi k temu, da podjetje skrbi ne samo za priskrbo najcenejših finančnih sredstev, ampak tudi za pravilen obseg potrebnih finančnih sredstev. Izračunamo jo kot razmerje med finančnimi prihodki in finančnimi odhodki.

Problem, ki se pri tem postavlja je, obvladovanje odnosa med kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnostjo ter dobičkonosnostjo, saj lahko prevelika plačilna sposobnost zmanjšuje dobičkonosnost in obratno. Odnos med temi tremi kategorijami lahko prikažemo grafično na sliki 2.

Slika 2: Odnosi med plačilno sposobnostjo in dobičkonosnostjo

Vir: Bergant, 1995, str. 28.

Iz tega prikaza lahko razberemo, da je kratkoročna plačilna sposobnost sredstvo za doseganje dobičkonosnosti, in da je dobičkonosnost sredstvo za doseganje dolgoročne plačilne sposobnosti. Nadalje lahko ugotovimo, da kratkoročna plačilna sposobnost preko dobičkonosnosti posredno vpliva na dolgoročno plačilno sposobnost. Le-ta pa direktno vpliva na kratkoročno plačilno sposobnost (tista podjetja, ki so dolgoročno plačilno sposobna, bodo lažje reševala probleme kratkoročne plačilne sposobnosti).

Podjetje ne more poravnati svoje obveznosti zaradi plačilne nesposobnosti, kar vodi do motenj pri proizvodnji in povečanju izgube. Vzroke, ki vplivajo na plačilno nesposobnost podjetja, delimo na notranje in zunanje. Zunanji vzroki izhajajo iz okolja podjetja in nanje podjetje ne more vplivati. Med take vzroke spadajo splošna gibanja v gospodarstvu (npr. stagnacija), kreditna politika bank, devizna politika, sistem plačilnega prometa in podobno. Notranji vzroki pa izhajajo iz neprimerne spreminjanja sredstev in obveznosti do virov sredstev (Kokotec-Novak, 1984, str. 58). Mednje spadajo:

- investicije v osnovna sredstva – le-te naj ne bodo financirane z dolgoročnimi viri, ki so namenjeni obratnim sredstvom,
- zaloge – zaloge niso likvidna sredstva, zato ni priporočljivo prekomerno držanje zalog,
- terjatve – pravočasna poravnava obveznosti je odvisna od pravočasnega plačila kupcev,
- izguba – v primeru, da izguba nima kritja v dolgoročnih virih.

Da lahko podjetje dosega plačilno sposobnost, je potrebno načrtovanje in nadziranje financiranja, kar je predstavljeno v poglavju 2.3.

2.1.1. VIRI FINANCIRANJA

Za proizvodnjo izdelkov in storitev potrebuje podjetje finančna sredstva. Le-ta lahko finančna služba zagotovi iz notranjih ali zunanjih virov oziroma iz lastnih ali tujih virov.

Notranji viri financiranja so lastni viri, ki se oblikujejo pri poslovanju podjetja. Med take spadajo:

- nerazdeljeni čisti dobiček,
- amortizacija in
- drugi notranji viri.

Najpomembnejši notranji vir financiranja predstavlja dobiček. Če ga razporedimo v kapital, krepiamo reproduktivno sposobnost ter s tem povečamo stopnjo samofinanciranja. Podjetje se lahko odloči tudi tako, da dobiček razporedi na kapital in med zaposlene, del dobička lahko nameni za odplačilo še nezapadlih anuitet investicijskih posojil, lahko pa tudi ostane dobiček nerazporejen.

Amortizacija predstavlja sredstva, do katerih prihaja podjetje s postopnim preoblikovanjem stalnih sredstev v denar. Z amortizacijskimi sredstvi lahko podjetje ponovno financira nabave novih stalnih sredstev, odplačuje posojila ali financira gibljiva sredstva, kar predstavlja ugodnejšo varianto od najemanja dragih posojil.

Med druge notranje vire finančnih sredstev spadajo začasno prosta sredstva (rezerve), davčne olajšave, raznaložbenje (dezinvestiranje) in povečanje koeficienta obračanja gibljivih sredstev, saj se s tem sprosti del vezanih sredstev (Robnik, 2000, str. 52).

Ker podjetje ne more zagotavljati racionalnega poslovanja samo z lastnimi viri financiranja, se mora posluževati tudi tujih virov. Med *zunanje vire financiranja* štejemo:

- kapitalske vloške (prodaja novih delnic, izdaja dolžniških vrednostnih papirjev),
- bančna posojila,
- subvencije in
- druge oblike zunanjih virov.

Zunanje oziroma dolžniške vire delimo na dolgoročne in kratkoročne. Med prve spadajo:

- dolgoročna bančna posojila (namenjena so financiranju kapitalnih investicij),
- javni viri (prodaja dolžniških vrednostnih papirjev),
- državni viri (subvencije, garancije),
- finančni in poslovni najem (oba omogočata hitro uporabo nove opreme, pri tem pa ni potrebno angažirati velikih finančnih sredstev, pa tudi zadolžiti se ni potrebno),
- forfaiting (odkup dolgoročnih terjatev od proizvajalca – izvoznika investicijske opreme s strani financerja, ki je lahko finančna organizacija ali banka).

Viri kratkoročnega dolga pa so naslednji:

- kratkoročna posojila bank (namenjena so financiranju gibljivih sredstev in se uporabljajo za reševanje kratkoročnih denarnih problemov),
- kratkoročne obveznosti do dobaviteljev,
- kratkoročne obveznosti iz poslovanja (obveznosti podjetja do delavcev in do države iz naslova obračunanih, a še neplačanih davkov),
- faktoring (podjetje proda kratkoročne terjatve pred njihovo dospelostjo finančni organizaciji, ki se s takimi posli ukvarja).

2.1.2. NALOŽBE PODJETJA

Poleg preskrbe finančnih sredstev je naloga finančne funkcije tudi nalaganje pridobljenih sredstev in upravljanje z njimi. S finančnimi sredstvi, ki si jih podjetje zagotovi iz notranjih in zunanjih virov, financira stalna in gibljiva sredstva. V okviru tega gre za odgovor na vprašanje, ali bo podjetje finančna sredstva naložilo v obratna sredstva, jih porabilo za nabavo osnovnih sredstev, ali jih usmerilo v kratkoročne in dolgoročne finančne naložbe.

a) vlaganja v obratna sredstva

Podjetje mora ugotoviti potreben obseg obratnih sredstev in zagotoviti:

- del sredstev v najbolj likvidni obliki - denarju za sprotno poravnavanje obveznosti,
- primeren obseg terjatev glede na obseg prodaje z odlogom plačila in plačilne roke,
- primerno višino zalog, ki je odvisna od obsega proizvodnje, od nabavnih in prodajnih dejavnikov. Naloga finančne funkcije je najti optimalen obseg zalog za zagotovitev nemotenega funkcioniranja poslovnega procesa v podjetju.

b) vlaganja v opredmetena osnovna sredstva

Večina dolgoročnih naložb se nanaša na vlaganja v opredmetena osnovna sredstva, ki jih imenujemo tudi investicijske odločitve. Razlogi za taka vlaganja so lahko:

- znižanje proizvodnih stroškov ali izboljšanje kakovosti v proizvodnem programu (naložba v racionalizacijo poslovanja),
- razširitev proizvodnih zmogljivosti,
- zamenjava izrabljenih opredmetenih osnovnih sredstev z novimi (nadomestna naložba).

Na investicijske odločitve vpliva predvsem razpoložljivost kapitala oziroma dostop do notranjih in zunanjih virov financiranja.

c) finančne naložbe

Podjetje lahko presežek finančnih sredstev naloži neposredno v druga podjetja (naložba v dolžniški vrednostni papir), državo (nakup državnih dolžniških vrednostnih papirjev) ali jih nalaga s posredovanjem finančnih institucij (depoziti v bankah, nakup vrednostnih papirjev, sredstva na računu).

Dejavniki, ki vplivajo pri odločitvah o finančnih naložbah, so:

- likvidnost naložbe,
- varnost naložbe,
- donos naložbe in
- razpršenost naložbe.

2.2. Finančna funkcija in ostale temeljne poslovne funkcije

Temeljni pogoj za uspešno delovanje podjetja je usklajenost in povezanost funkcij v podjetju. Ker se vsa poslovna dejanja opravljajo s pomočjo denarja ali njegovih nadomestkov, je razumljivo, da je finančna funkcija povezana z vsemi ostalimi funkcijami, le da z nekaterimi bolj, z nekaterimi pa manj intenzivno. Financiranje je namreč tesno povezano z delovanjem ostalih temeljnih poslovnih funkcij: povečanje denarnih sredstev je pogoj ali posledica vseh drugih dejavnosti v podjetju, njihovo zmanjšanje pa posledica teh dejavnosti. Tako lahko pokažemo njeno povezanost z nabavno, proizvodno in prodajno funkcijo.

Vsebina **nabavne funkcije** je nabava prvin poslovnega procesa, kar privede do odliva denarnih sredstev. Nabavna funkcija je najbolj povezana s prodajno, proizvodno in finančno. Njena povezanost s finančno funkcijo se kaže v:

- izboru in dogovarjanju pogojev nabave,
- optimizaciji zalog, pri čemer sodeluje tudi proizvodna funkcija,
- oceni racionalnosti vlaganj v osnovna in obratna sredstva,
- izboru prioritete pri plačevanju obveznosti do dobaviteljev.

Naloga **proizvodne funkcije** je ustvarjanje poslovnih učinkov določene kakovosti, količine, po določeni stroškovni ceni in v določeni časovni dinamiki. Sodelovanje proizvodne in finančne funkcije se dosega pri:

- načrtovanju razvoja proizvoda in uvajanju nove tehnologije,
- načrtovanju velikosti serij,
- kontroli zalog nedokončanih proizvodov, polproizvodov in gotovih proizvodov,
- načrtovanju angažiranja obratnih sredstev v zalogah,
- usklajevanju koeficientov obračanja sredstev.

Vsebina **prodajne funkcije** je varstvo in razpečava proizvodov ali storitev. Njeno sodelovanje s finančno funkcijo pride najbolj do izraza pri realizaciji prodajne politike in politike prodajnih cen, saj je od plačila terjatev v veliki meri odvisen priliv denarnih sredstev. Povezanost finančne in prodajne funkcije pa se vidi pri:

- ugotavljanju pogojev prodaje (rok plačila),
- oceni kreditne sposobnosti kupca in izbiri plačilno sposobnih kupcev,
- načrtovanju obveznosti do virov sredstev za financiranje zalog gotovih proizvodov in financiranju terjatev do kupcev,
- optimiziranju terjatev do kupcev,
- ugotavljanju koeficienta obračanja zalog gotovih proizvodov in terjatev do kupcev.

Med poslovnimi funkcijami velikokrat pride do konfliktnih situacij, za katere je treba poiskati optimalne rešitve. Na primer, proizvodna funkcija teži k proizvodnji velikih serij, kar privede do povečanja zalog proizvodov. To pomeni večjo vezavo sredstev in zmanjšanje koeficienta obračanja zalog, kar je v nasprotju z interesi finančne funkcije (Kokotec-Novak, 1984, str. 30).

2.3. Načrtovanje in nadziranje financiranja

Načrtovanje je na podlagi predvidevanja prihodnosti zasnovano določanje prihodnjega delovanja, ki obsega postavljanje ciljev poslovanja in postopkov za njihovo uresničevanje. Nadziranje pa je presojanje pravilnosti delovanja in odpravljanje nepravilnosti pri njem.

Načrtovanje financiranja predstavlja načrtovanje izvajanja finančne funkcije, ki mora potekati v skladu z načelom plačilne sposobnosti. Osnova za odločanje o načrtovanju financiranja so načrti. Vsebina finančnega načrtovanja se nanaša na načrt potrebnih sredstev, zlasti denarnih sredstev, vključno z načrtom virov financiranja in načrtom njihovega plasmaja (Repovž, Peterlin, 2000, str. 110). Finančno načrtovanje lahko opravi svojo nalogo le, če pravočasno ugotovimo vsoto, vrsto in namen finančnih sredstev. Do teh podatkov pa pridemo z drugimi načrti (načrt prodaje, načrt nabave materiala, načrt nabave trgovskega blaga, načrt storitev, načrt kadrov, načrt naložbenja, načrt zunanjega financiranja). To pomeni, da finančni načrt predstavlja del celotnega načrtovanja v

podjetju. Izhodišče celotnega procesa načrtovanja predstavlja načrt prodaje. Načrtovani obseg prodaje vpliva na obseg načrtovane proizvodnje, le-ta pa sproža impulze za oblikovanje ostalih načrtov. Načrt izdatkov, ki je vezan na načrt nabave, načrt naložb in kadrovske načrte, in načrt prejemkov, ki je vezan na načrt prodaje, pa sta sestavni del finančnega načrta. Finančni načrt, ki služi kot pomoč za vzdrževanje plačilne sposobnosti, je torej sestavljen iz načrta prejemkov in izdatkov ter kreditnega načrta.

Načrtovanje financiranja je proces, ki obsega naslednje faze:

- ugotavljanje potreb po denarju oziroma denarnih presežkov v prihodnjem obdobju,
- ugotavljanje alternativnih možnosti priskrbe oziroma plasmaja denarja in
- končna odločitev o priskrbi oziroma plasmaju, ko smo ugotovili optimalno alternativo.

Če načrtovani prejemki, ki jih prištejemo stanju na začetku planskega razdobja, presegajo načrtovane izdatke, se pojavi presežek denarja za določeno obdobje. V nasprotnem primeru se pojavi primanjkljaj denarnih sredstev. Po ugotovitvi presežka oziroma primanjkljaja mora podjetje proučiti možnosti plasiranja oziroma priskrbe sredstev. Podjetje mora poiskati najboljšo možnost priskrbe oziroma plasiranja sredstev, pri čemer upošteva dobičkonosnost, likvidnost in tveganje.

S časovnega vidika ločimo kratkoročne in dolgoročne finančne načrte. Kratkoročni finančni načrti zajemajo razdobje do enega leta, osnova takšnega načrtovanja pa sta izračun plačilne sposobnosti in analiza finančnih tokov. Vsebovati morajo precizno načrtovane prejemke in izdatke. Dolgoročni finančni načrti pa zajemajo večletna razdobja, njihova izdelava pa je usmerjena na prikazovanje finančnega razvoja podjetja z namenom, da se izognemo nevarnostim, ki bi lahko ogrozile finančno ravnotežje podjetja. Vsebujejo predvsem informacije za doseganje ustreznih razmerij na področju stanj sredstev in obveznosti do virov sredstev ter na področju gibanj sredstev in obveznosti do virov sredstev.

Načrtovanje financiranja nam povzroča tako stroške kot tudi učinke. Stroške načrtovanja predstavljajo stroški kadrov, stroški materiala in drugi stroški (uporaba računalnika), učinki načrtovanja pa se kažejo v:

- manjšem najemanju dragih tujih posojil,
- naložbah prostih sredstev,
- izrabi ugodnih pogojev,
- zmanjšanju negotovosti glede plačilne sposobnosti.

Osnova za pridobivanje informacij, ki so potrebne za odločanje o načrtovanju financiranja, so torej načrti prejemkov in izdatkov ter načrti pritokov in odtokov (predračun izkaza finančnega izida), ki izhajajo iz načrtov posameznih poslovnih funkcij.

Nadziranje financiranja je nujno potrebno, če želimo izpolniti vse naloge iz finančnega načrta. Finančni nadzor izvajamo tekoče in tudi na koncu planiranega razdobja. Tako nam nadzor omogoča, da po izteku planskega razdobja primerjamo zneske v finančnem načrtu z dejanskimi gibanji, ugotovimo odstopanja in njihove vzroke ter tako oblikujemo sklepe za prihodnje plansko razdobje. Pri tem pa morajo biti informacije o dejanskem dogajanju podane po enaki metodologiji kot je bilo izvedeno načrtovanje.

Za odločanje o nadziranju financiranja je potrebno podati odmike, ker se načrtovani prejemki, izdatki, pritoki, odtoki in načrtovana stanja denarja ne ujemajo z uresničeni. Vzroke za nastale odmike je potrebno odkriti na naslednjih področjih (Kokotec-Novak, 1984, str. 167):

- zakaj niso doseženi načrtovani prejemki iz prihodkov,
- zakaj niso doseženi načrtovani izdatki, ki so povezani z odhodki in
- zakaj niso doseženi prejemki in izdatki, ki izvirajo iz zunanjega financiranja glede na vrednost in na rok.

2.4. Povezava med računovodsko in finančno funkcijo

Vse poslovne odločitve imajo finančne posledice, zato mora imeti finančnik pregled nad celotnim finančnim dogajanjem v podjetju, spremljati mora finančne rezultate poslovanja, skrbeti za koordinacijo med financami in ostalimi deli poslovanja. Povezava računovodstva in financ se vidi v tem, da je računovodstvo proces, katerega cilj je izdelava računovodskih podatkov o preteklih poslovnih dogodkih. Ti podatki pa so za finančnike nepogrešljivi, saj je iz njih mogoče izluščiti koristne informacije za prihodnost. Računovodske informacije so tako surovina za finančne odločitve (Usenik, 2000, str.109).

Za analizo povezanosti med računovodsko in finančno funkcijo moramo poznati odločitve, ki se sprejemajo v okviru finančne funkcije in računovodske informacije, ki se pri tem uporabljajo. Skupne točke med tema dvema funkcijama se kažejo pri naslednjih odločitvah finančne funkcije:

- odločanje o financiranju in vrednotenju osnovnih in obratnih sredstev,
- odločanje o višini in preoblikovanju obveznosti do virov sredstev,
- odločanje o uporabi denarnih sredstev,
- odločanje v zvezi s finančnimi naložbami in njihovimi donosi.

Za odločanje na teh področjih so pomembni podatki iz računovodskih izkazov. Več o analizi računovodskih izkazov pa v naslednjem poglavju.

3. ANALIZA POSLOVANJA PODJETJA

Analizo poslovanja podjetja lahko izvedemo na dva načina, in sicer s pomočjo računovodskih izkazov in s pomočjo računovodskih kazalnikov. V nadaljevanju se bom najprej osredotočila na analizo temeljnih računovodskih izkazov, temu pa bo sledila še analiza s kazalniki.

3.1. Analiza temeljnih računovodskih izkazov

V skladu z zakonom in SRS morajo gospodarske družbe obvezno izdelati bilanco stanja in izkaz poslovnega izida, medtem ko sta izkaz gibanja kapitala in izkaz finančnega izida obvezna le pri velikih in srednjih gospodarskih družbah in pri tistih, za katere se sestavlja konsolidirano letno poročilo ali pa nastopajo na borzi vrednostnih papirjev. Ta računovodska poročila je potrebno posredovati notranjim in zunanjim uporabnikom računovodskih informacij.

Namen računovodskih izkazov je dajati informacije o finančnem položaju, uspešnosti in spremembah finančnega položaja podjetja, ki so koristne širokemu krogu uporabnikov pri njihovem odločanju.

Analiziranje je presojanje in pojasnjevanje stanja in uspešnosti oziroma neuspešnosti poslovanja podjetja. Za analiziranje podatkov v računovodskih izkazih podjetja velja, da nam sami podatki ne povejo veliko, temveč je treba te podatke primerjati z nekim drugim podatkom. Pogosto se za analiziranje računovodskih izkazov uporabljajo podatki preteklega poslovanja podjetja oziroma podatki o poslovanju podjetij v isti gospodarski panogi. Za potrebe notranjega odločanja pa se lahko uporabljajo podatki o načrtovanem poslovanju (Hočevar, Igličar, 1998, str. 234).

Računovodske izkaze lahko analiziramo s pomočjo vodoravne in navpične analize. Z **vodoravnim analiziranjem** ugotavljamo vrednostni znesek in odstotek spremembe določene postavke v računovodskih izkazih (Igličar, Hočevar, 1997, str. 221). Osnova za primerjanje so postavke v predhodnem obdobju, saj gre za analizo sprememb posameznih postavk iz leta v leto. Z vodoravno analizo dobimo informacije o velikosti, smeri in relativni pomembnosti sprememb posameznih postavk ali skupine postavk. S pomočjo teh informacij ugotovimo, ali se je poslovanje podjetja v obdobju izboljšalo ali ne. Omogočajo nam tudi ugotovitev, na katerih področjih poslovanja so potrebne spremembe. Namen vodoravne analize je ugotovitev, kako se je posamezna postavka spremenila, zakaj se je spremenila in ali je ta sprememba ugodna ali neugodna (Hilton, 1994, str. 898). Vodoravno analizo imenujemo tudi analizo trenda, saj nam omogoča analizo podatkov za določeno število zaporednih obdobj (npr. za obdobje petih let analiziramo rast prihodkov). Poleg tega nam pomaga tudi pri načrtovanju poslovanja.

Pri **navpični analizi** pa se postavke v računovodskih izkazih prikazujejo kot relativni deleži glede na izbrano celoto. Analitiki uporabljajo navpično analizo zato, da pridobijo vpogled v relativno pomembnost različnih postavk v računovodskih izkazih. S tako analizo lahko ugotovijo spremembe v finančnem stanju podjetja iz leta v leto. Ta analiza nam omogoča primerjavo med dvema podjetjema v isti gospodarski panogi, saj se z relativnimi deleži v veliki meri izniči velikost podjetij. Navpično analizo imenujemo tudi statično analizo, ker nam omogoča analizo podatkov znotraj enega obdobja. Postavke v bilanci stanja pogosto izrazimo kot odstotek od celotnih sredstev, postavke v izkazu poslovnega izida pa kot odstotek od prihodkov od prodaje (Williams et al., 2002, str. 596).

Za potrebe diplomskega dela bom v nadaljevanju predstavila bilanco stanja, izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala. Izkaz poslovnega izida ne bom podrobno obravnavala, naj omenim samo, da je to temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Analiza tega izkaza nudi vpogled v poslovno uspešnost podjetja, saj prikazuje prihodke, odhodke in poslovni izid. Izkaz poslovnega izida je lahko sestavljen v eni izmed dveh stopenjskih oblik (različici I in II), ki sta prikazani v prilogi 1.

3.1.1. BILANCA STANJA

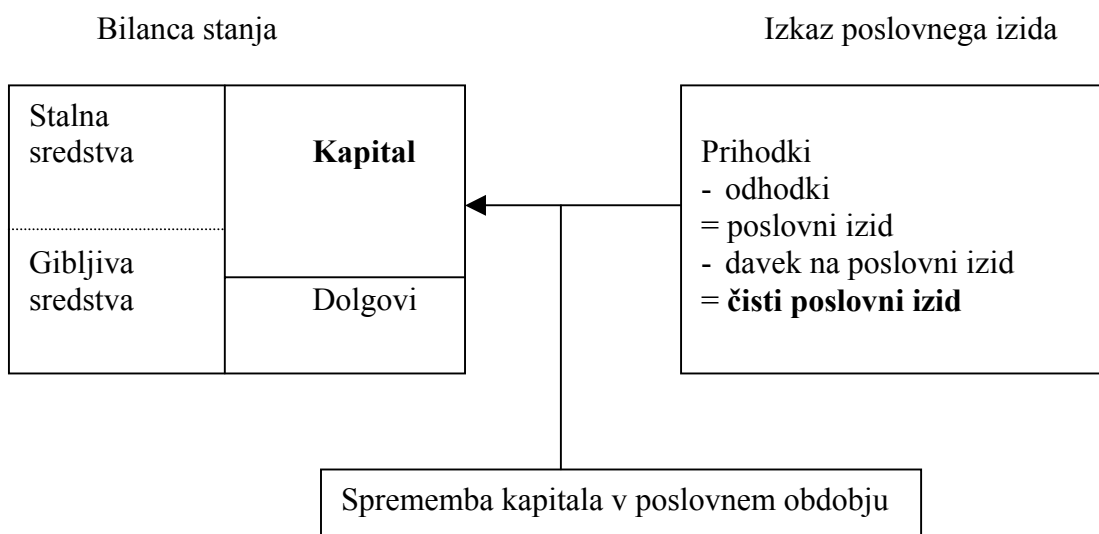
Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja.

Bilanca stanja prikazuje na eni strani premoženje (sredstva), s katerim podjetje razpolaga na določen dan, trenutek. Gledano iz finančnega zornega kota so povezana z naložbenjem podjetja. Na drugi strani pa nam prikazuje vire teh sredstev, s katerimi financira premoženje (obveznosti do virov sredstev). Kaže nam torej finančni položaj podjetja na določen dan, saj nam pove, kako in v kakšnih oblikah so sredstva podjetja naložena in kako so financirana. Shemo bilance stanja prikazujem v tabeli 1 na naslednji strani.

Bilanca stanja daje bistvene računovodske informacije za potrebe obvladovanja ekonomskega položaja in rasti podjetja. Poleg tega je najboljši pripomoček za izkazovanje resničnega premoženjskega (obseg in sestava premoženja) in finančnega položaja (obseg in sestava virov sredstev, finančna skladnost premoženja in njegovih virov) vsakega podjetja. Lahko pa je tudi pripomoček za izkazovanje poslovne uspešnosti, ki se vidi iz primerjave čistih sredstev (kapitala) na začetku in koncu obdobja (Koletnik, 1997, str. 202):

- + čista sredstva (sredstva minus dolgovi) na začetku obdobja
- čista sredstva na koncu obdobja
- = poslovni izid podjetja (glej sliko 3).

Slika 3: Ugotavljanje in izkazovanje čistih sredstev

Vir: Koletnik, 1997, str. 202.

Če upoštevamo primera dokapitalizacije in izplačila dividend, zgornja "enačba" sicer velja, vendar se postavke znotraj kapitala spreminjajo. Pri dokapitalizaciji gre za povečanje osnovnega kapitala, ki se lahko izvede na dva načina, in sicer z vplačilom novih denarnih vložkov (efektivno povečanje) ali tako, da se za povečanje uporabijo rezerve ali dobiček podjetja (nominalno povečanje). Pri politiki dividend gre za to, kako naj se razdeli pozitivni finančni rezultat poslovanja in kako naj se ga razdeli lastnikom v obliki denarja. Namreč, del čistega dobička se lahko razdeli med delničarje v obliki dividend, del se odvede v rezerve in/ali del ostane nerazdeljen. Izplačilo dividend pomeni zmanjšanje prenesenega čistega dobička.

Tabela 1: Postavke bilance stanja

SREDSTVA	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV
A. Stalna sredstva Neopredmetena dolgoročna sredstva Opredmetena osnovna sredstva Dolgoročne finančne naložbe B. Gibljiva sredstva Zaloge Poslovne terjatve Kratkoročne finančne naložbe Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina C. Aktivne časovne razmejitve	A. Kapital Vpoklicani kapital Kapitalske rezerve Rezerve iz dobička Preneseni čisti poslovni izid Čisti poslovni izid poslovnega leta Prevrednotovalni popravki kapitala B. Rezervacije C. Finančne in poslovne obveznosti Č. Pasivne časovne razmejitve

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 168-170 (glej tudi prilogo 2).

Pri analiziranju bilance stanja ocenimo sedanji in predvidimo bodoči premoženjsko-finančni položaj podjetja, ki ga razumemo kot plačilno sposobnost in je najvažnejši pogoj za obstoj in razvoj podjetja. Presojamo ga z vidika obsega, sestave, dinamike in sorazmerja med sredstvi in viri.

Pri *analizi obsega sredstev in virov* gre za presojanje primernosti obsega, saj prevelik obseg sredstev pomeni slabo izkoriščanje, premajhen obseg pa povzroča ovire v poslovnem procesu. S presojanjem obsega virov pa želimo ugotoviti, ali ima podjetje ustrezne vire v primerjavi z vsebino in obsegom nalog ter možnosti za financiranje takih nalog.

Pri *analizi sestave sredstev* ocenjujemo ugodnost razmerja med vrstami sredstev (predvsem razmerja med stalnimi in gibljivimi sredstvi), pri *analizi sestave virov* pa presojamo razmerja med kapitalom in tujimi viri, znotraj njih pa razmerje med kratkoročnimi in dolgoročnimi viri. Analizo sestave sredstev pričnemo z njihovim presojanjem glede na rok vezave v nadenarni obliki, saj na ta način ugotovimo, ali podjetju preti plačilna nesposobnost. Najprej ocenimo globalno sestavo vseh stalnih in gibljivih sredstev, temu pa sledi podrobnejše proučevanje sestave posameznih skupin sredstev znotraj bilance. Če se na primer zmanjšuje obseg stalnih sredstev, bo podjetje hitreje prišlo do sprotnih sredstev, padajoči delež stalnih sredstev pa je znak za večjo dobičkonosnost uporabljenih sredstev. V okviru analize sestave virov sredstev nas najprej zanima delež kapitala in dolgov v vseh virih. Samofinanciranje nam pokaže sliko o sposobnosti podjetja za uspešno in varno poslovanje. Na vprašanje, katero razmerje med kapitalom in tujimi viri je optimalno, ni enotnega odgovora, vendar moramo pri tem spoštovati načela gospodarnosti, dobičkonosnosti in plačilne sposobnosti. Osnovni nagib vsakega podjetja mora biti samofinanciranje, saj pomeni večjo finančno trdnost, manjše stroške poslovanja in večjo solventnost. Višji delež kapitala pomeni manjšo nevarnost za nastop prezadolženosti in plačilne nesposobnosti ter je znak večje neodvisnosti od posojilodajalcev. Pri tem se moramo zavedati tudi slabe strani take odločitve, saj dobičkonosnost in varnost nista skladni.

Dinamiko sredstev in virov sredstev proučujemo s pomočjo sprememb sredstev in virov med dvema zaporednima bilancama stanja. Spoznavanje dinamike sredstev in virov je zlasti potrebno zaradi vzdrževanja tekoče plačilne sposobnosti.

Z *analizo sorazmerja med sredstvi in viri* ocenjujemo, kako bo podjetje trajno zagotavljalo plačilno sposobnost. Pomembno je spoštovati tako imenovano zlato načelo financiranja, ki pravi, da morajo biti dolgoročna sredstva dolgoročno financirana, oziroma da naj bi bila struktura ročnosti virov sredstev enaka ročnosti sredstev, da bi podjetje lahko ohranjalo plačilno sposobnost. To pomeni, da je mogoče sredstva financirati le s tistimi viri, ki so enako dolgo na razpolago. Pravila zdravega financiranja, ki jih mora podjetje spoštovati, so (Koletnik, 1997, str. 231):

- stalna sredstva, zaloge in dolgoročne poslovne terjatve financiramo s kapitalom, dolgoročnimi rezervacijami in dolgoročnimi posojili,

- gibljiva sredstva brez zalog in dolgoročnih poslovnih terjatev financiramo s kratkoročnimi viri.

Notranji uporabniki računovodskih informacij lahko predpisano obliko bilance stanja prilagodijo glede na potrebe v podjetju. Tako je možno uporabljati naslednjo shemo izkaza stanja, ki jo prikazuje tabela 2. V prvem stolpcu se lahko izkazujejo uresničeni podatki v obravnavanem obdobju in v drugem načrtovani za isto obdobje.

Tabela 2: Shema izkaza stanja

<i>Obratna sredstva: zaloga materiala, zaloga nedokončane proizvodnje, zaloga polproizvodov, zaloga dokončanih proizvodov, zaloga trgovskega blaga, terjatve do kupcev, druge terjatve iz poslovanja</i>
- <i>kratkoročni dolgovi</i>
= <i>obratna sredstva financirana z dolgoročnimi dolgovi in kapitalom</i>
+ <i>opredmetena osnovna sredstva: zemljišča, zgradbe, delovne priprave, osnovna čreda, dolgoletni nasadi</i>
+ <i>neopredmetena dolgoročna sredstva: patenti, licence, blagovne znamke, dolgoročni organizacijski stroški, stroški razvoja novih proizvodov</i>
- <i>dolgoročni dolgovi</i>
= <i>sredstva za poslovno dejavnost, financirana s kapitalom</i>
+ <i>dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe</i>
= <i>kapital</i>

Vir: Melavc, Novak, 2002, str. 203.

Bilanca stanja je lahko predračunska in obračunska. Predračunska bilanca stanja je povzetek na podlagi upravljaljskih odločitev načrtovanih sredstev, dolgov in kapitala. Izkazuje cilje, ki jih podjetje želi doseči na področju sredstev in obveznosti do virov sredstev. Izkazovanje posameznih vrst sredstev in obveznosti do virov sredstev je v predračunski bilanci stanja zgoščeno do tiste stopnje, da zagotovimo strnjeno, pregledno in uporabno računovodskih informacij za potrebe odločanja (Melavc, Novak, 2002, str. 200). Obračunska bilanca stanja pa je izkaz uresničenih sredstev in obveznosti do njihovih virov.

Bilanca stanja je statičen računovodski izkaz, ker nam prikazuje stanje v nekem trenutku. To predstavlja pomanjkljivost, saj se med letom lahko sredstva zelo hitro spreminjajo. Poleg tega nam bilanca stanja ne nudi vpogleda v vzroke in posledice gibanja sredstev, zato so bolj zanimivi finančni tokovi, ki poleg prejemkov in izdatkov vsebujejo tudi spremembe sredstev in obveznosti do virov sredstev.

3.1.2. IZKAZ FINANČNEGA IZIDA

Izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev² in njihovih ustreznikov³ za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja.

Njegovim uporabnikom daje informacije o tem, kako podjetje denarna sredstva pridobiva in kako jih porablja ter kakšno je stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov na začetku in koncu obdobja. Ta izkaz je postal dodaten vir informacij o finančnem poslovanju podjetja in dolgoročni plačilni sposobnosti.

Izkaz finančnega izida vsebuje pomembne informacije za odločanje pri financiranju in naložbenju. Na podlagi teh informacij je mogoče ugotoviti razloge za povečanje ali zmanjšanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju. Denarna sredstva se lahko povečajo na podlagi:

- novega financiranja (povečanja obveznosti do virov sredstev) ali
- raznaložbenja (zmanjšanja nedenarnih sredstev).

Zmanjšajo pa se lahko zaradi:

- naložbenja (povečanja nedenarnih sredstev) ali
- definciranja (zmanjšanja obveznosti do virov sredstev).

S pomočjo tega izkaza naj bi njegovi uporabniki spoznali (Hilton, 1994, str. 940):

1. sposobnost podjetja, da ustvari pozitiven čisti denarni tok,
2. sposobnost podjetja, da poravna obveznosti,
3. bodoče potrebe podjetja po zunanjem financiranju,
4. vzroke za razliko med čistim dobičkom in finančnim izidom pri poslovni dejavnosti in
5. posledice denarnih in nedenarnih dejavnosti naložbenja in financiranja podjetja.

3.1.2.1. Razvrščanje finančnih tokov po dejavnostih

V izkazu finančnega izida se finančni tokovi ločijo na tokove nastale pri poslovni dejavnosti, naložbeni dejavnosti in finančni dejavnosti. Tako razvrščanje nam pomaga pri ugotavljanju, katera dejavnost nam povečuje in katera zmanjšuje denarna sredstva. Delitev je pomembna zaradi tega, ker ima vsaka dejavnost svoje značilnosti v smislu ustvarjanja in porabe denarnih sredstev.

---

² Denarna sredstva so gotovina v blagajni, knjižni denar na računih pri banki in gotovina na poti.

³ Denarni ustrezniki so tista sredstva, ki se zanesljivo, zlahka, preprosto in hitro oziroma v bližnji prihodnosti pretvorijo v vnaprej znan znesek denarnih sredstev.

1) Finančni tokovi pri poslovni dejavnosti

Pri poslovni dejavnosti gre za glavno delovanje (proizvodnja in prodaja proizvodov), ki prinaša dobiček. Predstavlja glavni, na dolgi rok edini vir denarnih sredstev. Podjetje naj bi pri poslovni dejavnosti zagotavljalo tolikšne prejemke, da bi zadostovali za vračanje posojil, plačevanje dividend, nove investicije in ohranjanje poslovne sposobnosti. V nasprotnem primeru mora podjetje zagotoviti prejemke iz finančne dejavnosti.

Primeri finančnih tokov iz poslovanja:

- prejemki od prodaje proizvodov in storitev,
- prejemki od licenčin in nadomestil,
- izdatki v zvezi s proizvodnjo (plačila dobaviteljem, delavcem in podobno),
- izdatki za plačila davkov.

2) Finančni tokovi pri naložbeni dejavnosti

Naložbena dejavnost predstavlja pridobivanje in odtujevanje dolgoročnih sredstev in drugih naložb. Finančni tokovi, ki izhajajo iz naložbenja, so povezani s spremembami osnovnih sredstev in finančnih naložb ter kažejo obseg izdatkov za dejavnike, namenjene nastajanju bodočih dobičkov in finančnih tokov.

Primeri finančnih tokov iz naložbenja:

- prejemki od prodaje dolgoročnih sredstev,
- prejemki od prodaje vrednostnih papirjev drugih podjetij,
- izdatki za nakup dolgoročnih sredstev,
- izdatki za nakup vrednostnih papirjev drugih podjetij.

3) Finančni tokovi pri finančni dejavnosti

Finančna dejavnost je povezana z zunanjim financiranjem podjetja (dolžniškim in lastniškim), zato iz finančnih tokov te dejavnosti lahko sklepamo o zadolževanju in odplačevanju posojil ter o izplačilih udeležbe v dobičku lastnikom. Finančni tokovi pri finančni dejavnosti pomenijo finančne tokove, ki so povezani s spremembami obsega in sestave kapitala in dolgov.

Primeri finančnih tokov pri financiranju:

- prejemki iz izdaje delnic in obveznic,
- prejemki od dobljenih posojil,
- plačila lastnikom pri pridobivanju ali odkupu delnic,
- izdatki za zmanjšanje obveznosti v zvezi s finančnim najemom.

3.1.2.2. Sestavljanje izkaza finančnega izida

Izkaz finančnega izida lahko po SRS 26 sestavimo na podlagi neposredne ali posredne metode:

1. *neposredna metoda (različica I)* – sestavi se na podlagi spremljanja in evidentiranja sprememb stanja denarnih sredstev na računih pri banki in blagajni (na voljo moramo imeti ustrezne podatke o prejemkih in izdatkih),
2. *posredna metoda (različica II)* – sestavi se na podlagi podatkov iz izkaza poslovnega izida, dveh zaporednih bilanc stanja in dodatnih podatkov. V prilogah 3a in 3b sta prikazani obe različici izkaza finančnega izida.

Neposredna metoda prikazuje podatke o prejemkih in izdatkih kot čistih denarnih tokovih. **Prejemki** pomenijo neposredno povečanje denarnih sredstev, **izdatki** pa pomenijo neposredno zmanjšanje denarnih sredstev.

Posredna metoda prikazuje pritoke in odtoke kot finančne tokove. **Pritoke** definiramo kot spremembe sredstev, ki so povezane z novim financiranjem ali raznaložbenjem (dezinvestiranjem). **Odtoki** so spremembe sredstev, povezane z definciranjem ali naložbenjem (investiranjem).

Podatki iz izkaza poslovnega izida, ki so zajeti v izkazu finančnega izida (različici II), so:

- prihodki kot pritoke in
- odhodki razen amortizacije in stroškov, namenjenih oblikovanju dolgoročnih rezervacij, povečanih za davek od dobička, kot odtoki.

Ker želimo pritoke čim bolj približati prejemkom in odtoke izdatkom, je treba postavke, ki jih kot prihodke in odhodke pridobimo iz izkaza poslovnega izida za obdobje, popravljati za razlike med podatki v dveh zaporednih bilancah stanja. Poslovne prihodke popravljamo z razliko v stanju ustreznih poslovnih terjatev in ustreznih aktivnih časovnih razmejitev. Poslovne odhodke pa popravljamo z razliko v stanju zalog, poslovnih dolgov in pasivnih časovnih razmejitev. Poleg tega moramo v izkazu poslovnega izida za vsako od postavk ugotoviti ali vključujejo prevrednotovalne prihodke in prevrednotovalne odhodke in jih pred vključitvijo v izkaz finančnega izida odšteti (vključno z odpisi obratnih sredstev in naložb).

Iz bilance stanja upoštevamo pobotane spremembe nedenarnih sredstev in dolgov, pri kapitalu pa se spremembe ne pobotajo, temveč se izkazujejo posebej kot njegovo povečanje ali zmanjšanje. Kot pobotana sprememba se pri posamezni skupini sredstev ali dolgov šteje razlika med povečanjem ali zmanjšanjem v obračunskem obdobju. Kot povečanje se šteje nabavna vrednost na novo pridobljenih postavk ali pridobitev novih posojil in kreditov, kot zmanjšanje pa neodpisana vrednost odtujenih postavk, odplačila posojil in kreditov. Tudi v bilanci stanja moramo ugotoviti in izločiti učinke

prevrednotenja posameznih postavk ter tista povečanja ali zmanjšanja, ki niso povezana z denarnim tokom (npr. oblikovanja dolgoročnih rezervacij).

Tako kot bilanco stanja lahko notranji uporabniki računovodskih informacij tudi izkaz finančnega izida prilagodijo potrebam v podjetju in ga sestavijo na tak način, kot je prikazan v tabeli 3 (na strani 24).

3.1.2.3. Predračunski in obračunski izkaz finančnega izida

Predračunski izkaz finančnega izida predstavlja načrt financiranja in je namenjen načrtovanju finančnega izida. Pri dolgoročnem in globalnem finančnem načrtovanju je primeren predračunski izkaz finančnega izida sestavljen po posredni metodi, za kratkoročno načrtovanje financiranja pa izkaz, sestavljen po neposredni metodi. Predračunski izkaz finančnega izida je izkaz za predračunsko obdobje načrtovanih prejemkov (ali pritokov) in izdatkov (ali odtokov) skupaj z začetnim stanjem denarja (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 149).

Predračunski izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi, je eden najpomembnejših predračunov podjetja, saj mu pomaga oceniti potrebo po denarnih sredstvih. Z njim lahko podjetje načrtuje vsakodnevno plačilno sposobnost. Podatkovne podlage za njegovo sestavo so poslovni načrti (načrt prodaje, načrt nabave, načrt storitev, načrt kadrov, načrt investicij). V predračunskem izkazu finančnega izida, sestavljenem po neposredni metodi se najprej načrtuje prejemke in izdatke. Celotna razpoložljiva denarna sredstva se izračuna tako, da se začetnemu stanju denarnih sredstev prištejejo načrtovani prejemki v obdobju. Načrtovani izdatki pa predstavljajo načrtovana izplačila v predračunskem obdobju. Temu sledi analiza oziroma primerjava med prejemki in izdatki, s čimer ugotovimo, ali bo imelo podjetje preveč ali premalo denarnih sredstev. Če ugotovimo, da bodo denarna sredstva premajhna, mora podjetje ustrezno ukrepati, npr. z najetjem novega posojila. V predračunskem izkazu moramo načrtovati tudi najem posojil, njihovo vrnitev in plačilo obresti.

Predračunski izkaz finančnega izida, sestavljen po posredni metodi je pomemben za odločanje o bodočem financiranju, s katerim načrtujemo bodoče pritoke in odtoke oziroma financiranje, naložbenje, definciranje in raznaložbenje. Podatkovna podlaga za njegovo sestavo je predračunska bilanca stanja in predračunski izkaz poslovnega izida.

V predračunskem izkazu finančnega izida izkazuje naslednje informacije (Melavc, Novak, 2002, str. 225):

- informacije o stanju denarja na začetku predračunskega razdobja,
- informacije o povečanju ali zmanjšanju stalnih sredstev v določenem razdobju,
- informacije o povečanju ali zmanjšanju nedenarnih oblik gibljivih sredstev v določenem razdobju,

- informacije o povečanju in zmanjšanju kapitala,
- informacije o povečanju in zmanjšanju dolgov,
- informacije o končnem stanju denarja na koncu predračunskega razdobja.

Obračunski izkaz finančnega izida je izkaz v obračunskem obdobju uresničenih prejemkov (ali pritokov) in izdatkov (ali odtokov) skupaj z začetnim stanjem denarja (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 166) in je podlaga za odločanje znotraj nadziranja. Obračunske informacije o finančnih tokovih nam pomagajo do spoznanja o uresničenih pritokih in odtokih denarja določenega podjetja.

Predračunski in obračunski izkaz finančnega izida morata biti metodično usklajena, saj sicer ni možna primerjava. Na ta način je mogoče tudi ugotavljanje odmikov med načrtovanimi in doseženimi velikostmi. V primeru, da nastanejo odmiki, je naloga računovodstva, da posreduje ustrezne informacije poslovodstvu o odmikih v čim krajšem obdobju, da sprejme ustrezne ukrepe za preprečitev težav v poslovanju. Najbolj pogosti vzroki za odstopanja med obračunskim in predračunskim izkazom finančnega izida so naslednji (Hodnik, 2002, str. 40):

- prodaja ni uresničena na pričakovani ravni zaradi konkurence ali recesije,
- spreminjajoče potrošniške navade,
- spremembe v fiskalni politiki,
- porast ali padec cen materiala,
- spreminjanje obrestnih mer, kar vpliva na stroške sposojanja,
- neplačevanje dolžnikov v rokih,
- povečanje stroškov dela in podobno.

3.1.2.4. Finančni izid

Finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) je razlika med prejemki in izdatki (ali razlika med pritoki in odtoki) v obračunskem obdobju (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 140).

Obstajajo temeljne in druge vrste finančnega izida. Med temeljne spadajo:

- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz prodaje,
- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz celotnega poslovanja,
- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz naložbenja,
- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz financiranja in
- celotni finančni izid (celotni prebitek prejemkov ali izdatkov).

Druge vrste so tiste, ki pri katerih se pojavljajo namesto prejemkov in izdatkov pritoki in odtoki.

Tabela 3: Izkaz finančnega izida

I. Začetno stanje denarja
II. Pritoki (A + B)
<i>A. Dezinvestiranje (raznaložbenje)</i>
<ul style="list-style-type: none">
- Zmanjšanje zalog materiala
- Zmanjšanje zalog nedokončane proizvodnje
- Zmanjšanje zalog polproizvodov
- Zmanjšanje zalog dokončanih proizvodov
- Zmanjšanje zalog trgovskega blaga
- Zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev (zaradi amortiziranja ali prodaje)
- Zmanjšanje terjatev do kupcev
- Zmanjšanje drugih terjatev
- Zmanjšanje ostalih nedenarnih oblik sredstev
<i>B. Novo financiranje</i>
<ul style="list-style-type: none">
- Povečanje kapitala
- Povečanje dobljenih posojil
- Povečanje dolgov dobaviteljem
- Drugo povečanje obveznosti do virov sredstev
III. Odtoki (C + D)
<i>C. Investiranje (naložbenje)</i>
<ul style="list-style-type: none">
- Povečanje zalog materiala
- Povečanje zalog nedokončane proizvodnje
- Povečanje zalog polproizvodov
- Povečanje zalog dokončanih proizvodov
- Povečanje zalog trgovskega blaga
- Povečanje opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev
- Povečanje terjatev do kupcev
- Povečanje drugih terjatev
- Povečanje ostalih nedenarnih oblik sredstev
<i>D. Definanciranje</i>
<ul style="list-style-type: none">
- Zmanjšanje kapitala
- Zmanjšanje dobljenih posojil
- Zmanjšanje dolgov dobaviteljem
- Drugo zmanjšanje obveznosti do virov sredstev
IV. Končno stanje denarja (I + II – III)

Vir: Melavc, Novak, 2002, str. 228.

3.1.2.5. Čisti denarni tok

Po skrajšani različici II izkaza finančnega izida je mogoče prihodke pobotati z odhodki brez amortizacije, tako da se namesto teh postavk pri finančnih tokovih pri poslovanju pojavljata na strani pritokov in odtokov zgolj novi postavki dobiček pred obdavčitvijo in amortizacija, opuščene pa so postavke prihodkov in odhodkov pri navajanju finančnih tokov pri naložbenju in pri financiranju. Seštevek dobička in amortizacije pa predstavlja čisti denarni tok (*cash flow*). Čisti denarni tok nam torej predstavlja tista nova denarna sredstva, ki jih podjetje ustvari s svojo osnovno (poslovno) dejavnostjo brez prodaje premoženja in novega zadolževanja (Fekonja, 2000, str. 193).

Čisti denarni tok nam pokaže (Turk et al., 1999, str. 479):

- finančno moč podjetja oziroma notranjo moč samofinanciranja, saj so to prosto razpoložljiva denarna sredstva, s katerimi podjetje razpolaga v nekem obdobju,
- investicijsko sposobnost podjetja iz notranjih virov,
- sposobnost za odplačevanje posojil in
- sposobnost za zagotavljanje plačilne sposobnosti.

Če od čistega denarnega toka odštejemo nujne naložbe za nadomestitev obstoječih osnovnih sredstev in izplačane dividende, dobimo razpoložljivi čisti denarni tok, ki izraža možnost razvoja podjetja.

Poleg poslovne dejavnosti vpliva na plačilno sposobnost podjetja tudi dejavnost naložbenja in financiranja, ki pa ju čisti denarni tok ne upošteva. S tem omogoča, da nam drugi vplivi ne zameglijo objektivne ocene o finančni uspešnosti temeljne dejavnosti oziroma o njenem vplivu na tekočo plačilno sposobnost (Bergant, 1995, str. 77).

3.1.2.6. Analiza s pomočjo izkaza finančnega izida

Iz izkaza finančnega izida razberemo, pri kateri dejavnosti podjetje ustvarja pritoke in pri kateri odtokove denarnih sredstev. Za podjetje je ugodno, če večino pritokov dosega pri poslovnih dejavnostih, kot pa pri finančni dejavnosti z novim zadolževanjem.

Izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi je usmerjen v kratkoročno analizo finančnega položaja podjetja in je namenjen notranjim potrebam finančne funkcije, ki skrbi za zagotavljanje plačilne sposobnosti podjetja. To pomeni, da z njim načrtujemo pričakovane prejeme in izdatke.

Izkaz finančnega izida, sestavljen po posredni metodi je namenjen dolgoročni analizi finančnega položaja oziroma financiranja podjetja, saj ne zajema samo denarnih tokov, ampak širše gledano finančne tokove. Finančni tok je vsaka sprememba sredstev, ne glede na to, ali je ta sprememba posledica denarne ali nedenarne spremembe sredstev.

3.1.2.7. Kazalniki finančne tokovnosti

Glede na podatke v izkazu finančnega izida lahko izračunamo naslednje računovodske kazalnike finančne tokovnosti, s katerimi prikažemo, koliko smo pri posamezni dejavnosti (poslovanju, naložbenju, financiranju) ustvarili več pritokov kot odtokov (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 216):

- a) *stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov* (razmerje med prebitkom poslovnih prejemkov in poslovnimi prihodki)

Kazalnik nam kaže, kolikšen je delež dejansko realiziranih poslovnih prihodkov, saj so prihodki v izkazu poslovnega izida prikazani po načelu zaračunane prodaje. Prikazuje nam delež dejanskega denarnega toka iz poslovanja v poslovnih prihodkih, na podlagi česar se da sklepati o plačilni sposobnosti podjetja.

- b) *koeficient pokritosti nove naložbe s prebitkom poslovnih prejemkov* (razmerje med prebitkom poslovnih prejemkov in novo naložbo)

Kazalnik nam kaže naložbeno moč podjetja brez uporabe zunanjih virov. Visoka vrednost kazalnika pomeni, da so denarni tokovi iz poslovanja pozitivni in da lahko z njimi v celoti financiramo nove naložbe.

- c) *koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov* (razmerje med prebitkom poslovnih prejemkov in stanjem dolgov)

Kazalnik nam pove, koliko dolga lahko podjetje poravna s čistim prebitkom prejemkov iz poslovne dejavnosti. Visoka vrednost kazalnika pomeni večjo moč samofinanciranja in manjšo odvisnost od tujih virov financiranja.

3.1.3. IZKAZ GIBANJA KAPITALA

Izkaz gibanja kapitala je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe sestavin kapitala za poslovno leto ali za medletna obdobja, za katera se sestavlja.

Brez poštenega in resničnega prikazovanja poslovnih dogodkov, ki izkazujejo spremembe posameznih sestavin kapitala v obdobju, je poznavanje poslovanja podjetja s strani uporabnikov računovodskih izkazov nepopolno. Čeprav je ta izkaz namenjen predvsem zunanjemu poročanju, je uporaben tudi za notranje potrebe po informiranju o gibanju posameznih sestavin kapitala. Če ima poslovodstvo na voljo ustrezno pripravljene informacije, ki jih lahko dobi v izkazu gibanja kapitala, laže pripravlja predloge in sprejema odločitve vezane na kapital (Lipnik, 2001, str. 172).

Izkaz gibanja kapitala prikazuje gibanje posameznih sestavin kapitala v poslovnem letu, vključno z uporabo čistega dobička in pokrivanjem izgube. Sestavljen je lahko tako, da prikazuje:

- le razdelitev čistega dobička ali poravnavo čiste izgube ali
- vse sestavine kapitala.

V tem izkazu so posamezne sestavine kapitala prikazane v stolpcih preglednice (tabela 4 na naslednji strani), za vsako od njih pa je v vrsticah prikazano začetno stanje, gibanje in končno stanje posameznih sestavin kapitala (glej prilogo 4).

Možni pojavi, ki povzročajo spremembe posameznih sestavin kapitala, se delijo na tri kategorije:

- *premiki v okvir kapitala*, kjer gre za povečanje posameznih postavk kapitala,
- *premiki v okviru kapitala*, kjer ni vpliva na višino kapitala in
- *premiki iz okvira kapitala*, kjer gre za zmanjšanje posameznih postavk.

Izkaz gibanja kapitala se lahko sestavi kot predračunski ali obračunski izkaz. Predračunski izkaz gibanja kapitala je izkaz načrtovanih povečanj in/ali zmanjšanj sestavin kapitala (vpoklicanega kapitala, kapitalskih rezerv, rezerv iz dobička, prenesenega poslovnega izida, poslovnega izida poslovnega leta in prevrednotovalnega popravka sestavin kapitala). Obračunski izkaz pa je izkaz uresničenih povečanj in/ali zmanjšanj sestavin kapitala.

Poseben dodatek k izkazu gibanja kapitala je bilančni dobiček, ki predstavlja vsoto naslednjih postavk (Lipnik, 2001, str. 176):

- a. čisti poslovni izid poslovnega leta
- b. + preneseni čisti dobiček/izguba
- c. + zmanjšanje (sprostitvev) kapitalskih rezerv
- d. + zmanjšanje (sprostitvev) rezerv iz dobička po posameznih vrstah
- e. - povečanje rezerv iz dobička po sklepu uprave (zakonskih rezerv, rezerv za lastne deleže in statutarnih rezerv)
- f. - povečanje rezerv iz dobička po določitvi uprave in nadzornega sveta (drugih rezerv iz dobička).

Bilančni dobiček se lahko uporabi za naslednje namene:

1. oblikovanje dodatnih rezerv iz dobička,
2. druge namene (za izplačilo zaposlenim, članom uprave oziroma članom nadzornega sveta),
3. razdelitev med delničarje,
4. prenos v naslednje obdobje kot preneseni dobiček.

Tabela 4: Sestavine kapitala

I. Vpoklicani kapital
1. Osnovni kapital
2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)
II. Kapitalske rezerve
III. Rezerve iz dobička
1. Zakonske rezerve
2. Rezerve za lastne deleže
3. Statutarne rezerve
4. Druge rezerve iz dobička
IV. Preneseni čisti poslovni izid
1. Preneseni čisti dobiček
2. Prenesena čista izguba
V. Čisti poslovni izid poslovnega leta
1. Čisti dobiček poslovnega leta
2. Čista izguba poslovnega leta
VI. Prevrednotovalni popravki kapitala
1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala ⁴
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala ⁵

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 194-195.

3.2. *Analiza s kazalniki*

Kazalnik je relativno število, dobljeno s primerjavo dveh velikosti, s spoznavno močjo, ki omogoča oblikovati sodbo o poslovanju podjetja. Kazalnike se računa z namenom pridobiti informacije o vplivu poslovnih odločitev na učinkovitost, uspešnost in stabilnost poslovanja podjetja in na njegovo finančno moč. Te kategorije naj bi posredno merile uspešnost poslovnih odločitev z vidika vpliva na dobiček in plačilno sposobnost. Posamezen kazalnik dobi pravo izrazno moč, ko ga primerjamo z vrednostjo kazalnika pri konkurenčnih podjetjih iste panoge, s povprečjem panoge ali z najboljšimi podjetji.

Analiza na podlagi kazalnikov omogoča:

- razumevanje informacij o poslovanju podjetja,
- primerljivost informacij s preteklimi rezultati in konkurenčnimi podjetji,

---

⁴ Splošno prevrednotenje kapitala je prevrednotenje kapitala zaradi spremembe splošne kupne moči denarja, merjene v evrih in omogoča ohranitev splošne kupne moči kapitala.

⁵ Posebno prevrednotenje kapitala je prevrednotenje kapitala zaradi povečanja vrednosti zemljišč, zgradb, opreme in finančnih instrumentov, ki so del dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb, in zaradi zmanjšanja vrednosti dolgoročnih in kratkoročnih dolgov.

- ugotavljanje odstopanj ter
- oblikovanje mnenja o preteklem poslovanju in napoved prihodnje uspešnosti podjetja.

S kazalniki lahko opravimo dve vrsti analiz:

- analizo trenda, s katero ugotavljamo gibanje kazalnika v daljšem obdobju in
- panožno primerjalno analizo, pri kateri primerjamo vrednost kazalnika posameznega podjetja z vrednostmi istih kazalnikov drugih podjetij.

Glede na izhodišče v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida ter na potrebe po finančnem in ekonomskem načinu presojanja se kazalniki delijo na kazalnike financiranja (vlaganja), kazalnike naložbenja (investiranja), kazalnike vodoravnega finančnega ustroja, kazalnike obračanja, kazalnike gospodarnosti in kazalnike dobičkonosnosti. V nadaljevanju bom kazalnike le bežno opisala in prikazala izračun nekaterih.

3.2.1. KAZALNIKI STANJA FINANCIRANJA (VLAGANJA)

Ti kazalniki sodijo med tako imenovane kazalnike navpičnega finančnega ustroja. Dobljeni so s primerjavo ožjih delov obveznosti do virov sredstev z njihovimi širšimi deli ali celoto. Kazalniki financiranja prikazujejo strukturo financiranja sredstev, hkrati pa izražajo stopnjo finančne neodvisnosti podjetja. Sredstva podjetja morajo biti financirana s kapitalom ali tujimi viri. Podjetje, ki ima malo kapitala, je praviloma v slabem položaju. Tak položaj si lahko izboljša s pridobitvijo dolgoročnih ali kratkoročnih tujih virov financiranja. Kazalniki financiranja so naslednji (Turk et al., 1999, str. 608):

- *stopnja lastniškosti financiranja*, ki kaže delež kapitala med obveznostmi do virov sredstev in nam pove, kolikšno je lastniško financiranje vseh sredstev podjetja,
- *stopnja dolžniškosti financiranja*, ki kaže delež dolgov v financiranju oziroma kolikšen del sredstev je financiran s tujimi viri,
- *stopnja razmejenosti financiranja*, ki kaže delež dolgoročnih rezervacij in pasivnih časovnih razmejitev v financiranju,
- *stopnja dolgoročnosti financiranja*, ki kaže delež financiranja sredstev s trajnimi in dolgoročnimi viri (kapital, dolgoročne rezervacije in dolgoročni dolgovi),
- *stopnja kratkoročnosti financiranja*, ki kaže delež financiranja s kratkoročnimi postavkami na pasivni strani bilance stanja (kratkoročni dolgovi in kratkoročne pasivne časovne razmejitve),
- *stopnja osnovnosti kapitala*, ki kaže delež osnovnega kapitala v kapitalu,
- *koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja*, ki kaže razmerje med dolgovi in kapitalom in pove, koliko so dolgovi večji ali manjši od kapitala.

Kot primer sem izbrala stopnjo lastniškosti financiranja, stopnjo dolžniškosti financiranja in koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja, ker menim, da so ti kazalniki zelo pomembni, saj prikazujejo, na kakšen način so financirana sredstva.

Tabela 5: Izračun stopnje lastniškosti financiranja, stopnje dolžniškosti financiranja in koeficienta dolgovno-kapitalskega razmerja

	1999	2000	2001
Kapital	27.400	31.000	35.800
Obveznosti do virov sredstev	39.540	45.470	51.060
Dolgovi	5.360	6.720	6.470
Stopnja lastniškosti financiranja	69,3%	68,2%	70,1%
Stopnja dolžniškosti financiranja	13,6%	14,8%	12,7%
Koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja	0,196	0,217	0,181

Vir: Priloga 5.

Velikost stopnje lastniškosti financiranja pove, kolikšna je finančna odvisnost podjetja od zunanjih virov financiranja. Visoka vrednost pomeni večjo stabilnost donosov lastnikov in varnost naložb upnikov. Vrednost tega kazalnika je relativno na visoki ravni, kar pomeni, da se podjetje malo financira s tujimi viri. To ugotovimo tudi s stopnjo dolžniškosti financiranja, ki je na relativno nizki stopnji in znaša okoli 13%. Koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja je podoben prvima dvema kazalnikoma in nam pove, da ima podjetje malo dolgov in veliko kapitala.

3.2.2. KAZALNIKI STANJA NALOŽBENJA (INVESTIRANJA)

Ti kazalniki spadajo v skupino kazalnikov navpičnega finančnega ustroja. Z njimi analiziramo strukturo sredstev v podjetju glede na vlaganja. Izračunajo se s primerjavo ožjih delov sredstev z njihovimi širšimi deli ali celoto. Po vsebini prikazujejo udeležbo opazovane kategorije v celotnih sredstvih ali njihovem delu. Med take kazalnike uvrščamo (Turk et al., 1999, str. 611):

- *stopnja osnovnosti investiranja*, ki kaže delež osnovnih sredstev po neodpisani vrednosti v celotnih sredstvih,
- *stopnja obratnosti investiranja*, ki kaže delež obratnih sredstev v vseh sredstvih,
- *stopnja finančnosti investiranja*, ki kaže delež finančnih naložb (kratkoročnih in dolgoročnih) med sredstvi,
- *stopnja dolgoročnosti investiranja*, ki kaže delež dolgoročnih sredstev, to je osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb,
- *stopnja kratkoročnosti investiranja*, ki kaže delež kratkoročnih sredstev oziroma vsoto obratnih sredstev, kratkoročnih finančnih naložb in aktivnih časovnih razmejitev,
- *stopnja odpisanosti osnovnih sredstev*, ki kaže razmerje med popravkom vrednosti in nabavno vrednostjo osnovnih sredstev,
- *koeficient tehnične opremljenosti dela*, ki kaže razmerje med osnovnimi sredstvi po nabavni vrednosti in številom zaposlenecv v največji izmeni.

3.2.3. KAZALNIKI VODORAVNEGA FINANČNEGA USTROJA

Kazalnike vodoravnega finančnega ustroja imenujemo tudi kazalnike plačilne sposobnosti. Pri teh kazalnikih primerjamo postavke sredstev z njihovimi viri in obratno. Ti kazalniki so pomembni pri presojanju kvalitete financiranja (pokritost posameznih sredstev z ustreznimi viri financiranja). Kažejo, kako je financirano premoženje podjetja in ali je sestava financiranja prilagojena sestavi sredstev. Med take kazalnike štejemo (Turk et al., 1999, str. 614):

- *koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev* – prikazuje lastniško financiranje osnovnih sredstev. Če je koeficient manjši od 1, to pomeni, da je del osnovnih sredstev financiran z dolgom; če pa je večji od 1, pomeni, da podjetje s kapitalom financira več kot samo osnovna sredstva.
- *koeficient kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev* – kaže lastniško financiranje stalnih sredstev. Vrednost koeficienta naj bi bila enaka ali večja od 1, kar pomeni, da so s kapitalom v celoti financirana najbolj nelikvidna sredstva in še del gibljivih sredstev.
- *koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev* – prikazuje dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev. Vrednost koeficienta naj bi bila večja od 1, kar pomeni, da podjetje financira del kratkoročnih sredstev z dolgoročnimi viri.
- *koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev in normalnih zalog* – prikazuje dolgoročno financiranje vseh tistih sredstev, ki se morajo financirati z dolgoročnimi viri.
- *koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient)* – kaže razmerje med likvidnimi sredstvi v določenem trenutku in kratkoročnimi dolgovi, ki lahko zapadejo v obdobju do enega leta.
- *koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient)* – podoben je hitremu koeficientu, le da so v števcu prištete še kratkoročne terjatve.
- *koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient)* – prikazuje razmerje med gibljivimi sredstvi, razen dolgoročnih terjatev iz poslovanja in kratkoročnimi obveznostmi.
- *koeficient komercialnega terjatveno-obveznostnega razmerja* – kaže, v kolikšni meri terjatve do kupcev pokrivajo obveznosti do dobaviteljev.
- *koeficient kratkoročnega terjatveno-obveznostnega razmerja* – kaže, v kolikšni meri kratkoročne terjatve pokrivajo kratkoročne obveznosti.

Prvi štiri kazalniki pokažejo dolgoročno finančno stabilnost podjetja in v kolikšni meri podjetje samo financira dolgoročna sredstva. Hitri, pospešeni in kratkoročni koeficient se napačno označujejo kot kazalniki plačilne sposobnosti, saj se ti kazalniki računajo na podlagi statičnih podatkov, plačilna sposobnost pa je dinamično opredeljena kategorija. V zvezi s hitrim koeficientom se lahko pojavijo problemi, zato je potrebna previdnost pri njegovi uporabi. Če znaša vrednost tega koeficienta manj od 1, to še ne pomeni, da je podjetje plačilno nesposobno, saj bodo kratkoročni dolgovi morda zapadli šele potem, ko bo podjetje že pridobilo dodatna denarna sredstva. Tudi na podlagi pospešenega

koeficienta je težko presojati plačilno sposobnost podjetja, saj ni rečeno, da kratkoročne terjatve zapadejo v enakih rokih kot kratkoročni dolgovi. Tudi s kratkoročnim koeficientom ni mogoče presojati plačilne sposobnosti podjetja, temveč le okvirne okoliščine, ki utegnejo vplivati nanjo. Ti trije koeficienti torej niso informacija o kratkoročni plačilni sposobnosti, temveč so predvsem informacija o tveganju v zvezi s prihodnjo plačilno sposobnostjo podjetja (Bergant, 1999, str. 410).

Tabela 6: Izračun koeficienta dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev, kratkoročnega koeficienta in pospešenega koeficienta

	1999	2000	2001
Vsota kapitala in dolgoročnih dolgov	33.890	38.920	44.610
Dolgoročna sredstva	24.180	27.260	28.053
Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev	1,402	1,428	1,590
Kratkoročna sredstva	15.350	18.200	23.000
Kratkoročne obveznosti	5.650	6.550	6.450
Kratkoročni koeficient	2,717	2,779	3,566
Vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev	10.150	12.200	16.000
Pospešeni koeficient	1,796	1,863	2,481

Vir: Priloga 5.

Vrednost koeficienta dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev se je v proučevanih letih gibala nad 1, kar pomeni, da podjetje spoštuje t.i. zlato načelo financiranja, ki pravi, da morajo biti dolgoročna sredstva dolgoročno financirana. Glede na vrednosti kratkoročnega in pospešenega koeficienta je bilo podjetje v proučevanem obdobju plačilno sposobno. Kratkoročni koeficient naj bi se gibal okrog vrednosti 2, kar pomeni, da so gibljiva sredstva dvakrat večja od kratkoročnih obveznosti, vrednost pospešenega koeficienta pa okrog 1, kar pomeni, da podjetje zagotavlja dovolj kratkoročnih sredstev za poravnavo kratkoročnih obveznosti brez posega v zaloge.

3.2.4. KAZALNIKI OBRAČANJA

Pri teh kazalnikih se primerjajo stanja iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida ter prikazujejo hitrost obračanja posameznih sredstev, ki jo lahko merijo v koeficientu ali v dnevih. Poznavanje hitrosti obračanja posameznih sredstev je izrednega pomena za presojanje kvalitete poslovanja. Ti kazalniki nam povedo, kako likvidna so določena sredstva in kako učinkovito podjetje gospodari z njimi. Taki kazalniki so (Turk et al., 1999, str. 617):

- *koeficient obračanja obratnih sredstev*, ki kaže kolikokrat letno se obratna sredstva obrnejo. Vrednost kazalnika je večja od 1, saj se obratna sredstva obrnejo več kot enkrat na leto.

- *koeficient obračanja osnovnih sredstev*, ki kaže razmerje med amortizacijo v letu dni in povprečnim stanjem osnovnih sredstev. Recipročna vrednost pomeni število let, v katerih se obrnejo osnovna sredstva.
- *koeficient obračanja zalog materiala*, ki kaže, kolikokrat letno se obrnejo zaloge materiala.
- *koeficient obračanja zalog proizvodov*, ki kaže število obratov zaloge proizvodov v prodajo v letu dni. Visoka vrednost kazalnika kaže na dobro upravljanje z zalogami in hitro prodajo zalog.
- *koeficient obračanja zalog trgovskega blaga*, ki pove, kolikokrat letno se fizično obrne zaloga trgovskega blaga.
- *koeficient obračanja terjatev do kupcev*, ki kaže število obratov terjatev do kupcev v denarna sredstva v enem letu. Če število dni v letu (365) delimo s tem koeficientom, dobimo povprečno dobo vezave terjatev do kupcev.
- *koeficient mesečne zadostnosti zaloge proizvodov*, ki kaže, za koliko mesecev zadošča obstoječa zaloga proizvodov.
- *koeficient dnevne trajnosti kreditirane prodaje*, ki kaže, koliko dni v povprečju so kreditirani kupci.

Za primer kazalnikov obračanja sem izbrala koeficient obračanja zalog oziroma terjatev do kupcev ter dneve vezave, ker ta sredstva ponavadi predstavljajo največji delež med gibljivimi sredstvi.

Tabela 7: Izračun povprečne dobe vezave zalog in povprečne dobe vezave terjatev

	2000	2001
Prodani proizvodi v letu dni	15.600	21.000
Povprečna zaloga proizvodov	5.600	6.500
Koeficient obračanja zalog	2,785	3,231
Dnevi vezave zalog	131,1	112,9
Prejemki od kupcev v letu dni	38.200	43.800
Povprečno stanje terjatev do kupcev	5.880	7.976,5
Koeficient obračanja terjatev do kupcev	6,497	5,491
Dnevi vezave terjatev	56,2	66,5

Vir: Priloga 5.

Dnevi vezave zalog nam povedo, da je podjetje v letu 2000 v povprečju potrebovalo 131 dni, da je prodalo zaloge. Trend je ugoden, saj se doba vezave zmanjšuje.

Iz izračuna je razvidno, da je podjetje v letu 2001 v povprečju kreditiralo kupce 66,5 dni oz. so kupci v povprečju poravnali svoje obveznosti do podjetja v 66,5 dneh. Rezultat moramo primerjati s plačilnimi roki, ki jih daje podjetje.

3.2.5. KAZALNIKI GOSPODARNOSTI

Ti kazalniki s tehnično tehnološkega vidika kažejo učinkovitost porabe sredstev, s širšega gospodarskega vidika pa uspešnost porabe sredstev. Kazalniki pojasnjujejo dosežene poslovne izide (prihodki, poslovni prihodki) glede na ugotovljene potroške (odhodki, poslovni odhodki). Med take kazalnike spadajo (Turk et al., 1999, str. 620):

- *koeficient gospodarnosti poslovanja*, ki kaže na učinkovitost poslovanja podjetja iz dejavnosti podjetja, saj so iz koeficienta izločeni finančni prihodki in odhodki ter izredni prihodki in odhodki,
- *koeficient gospodarnosti financiranja*, ki kaže na intenzivnost odstopanja finančnih prihodkov od finančnih odhodkov,
- *koeficient celotne gospodarnosti*, ki najbolj sintetično kaže na intenzivnost odmika prihodkov od odhodkov, upoštevajoč vse vplive nanj ter na intenzivnost dobička ali izgube. Kazalniki, ki pomagajo pojasniti ta koeficient, so naslednji:
  - stopnja proizvodjalne stroškovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja prodajne stroškovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja splošne službene stroškovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja zmogljivostne stroškovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja delovne stroškovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja materialne stroškovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja kosmate dobičkovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja dobičkovnosti poslovnih prihodkov,
  - stopnja čiste dobičkovnosti prihodkov.

3.2.6. KAZALNIKI DOBIČKONOSNOSTI

Gre za eno najpomembnejših vrst kazalnikov, saj prikazujejo uspešnost uporabljenih sredstev glede na donos, h kateremu so pripomogla. Med kazalnike dobičkonosnosti štejemo (Turk et al., 1999, str. 625):

- *koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev*, ki kaže uspešnost uporabe sredstev podjetja ne glede na to, kako so bila sredstva pridobljena,
- *koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala*, ki kaže, koliko denarnih enot je ustvarila ena denarna enota kapitala,
- *koeficient čiste dobičkonosnosti osnovnega kapitala*,
- *koeficient dividendnosti osnovnega kapitala*,
- *stopnja dividendnosti čistega dobička*.

Tabela 8 na naslednji strani prikazuje izračun koeficienta čiste dobičkonosnosti sredstev oziroma kapitala. Dobičkonosnost sredstev je leta 2000 znašala 9,3%, leta 2001 pa 10,8%, kar pomeni, da je 100 SIT vloženih sredstev v letu 2001 ustvarilo 10,8 SIT dobička. Dobičkonosnost kapitala pa izraža letni dobiček kot odstotek od uporabljenega kapitala in je leta 2000 znašala 7,0%, leta 2001 pa 8,2%, kar pomeni, da je 100 SIT vloženega kapitala

v letu 2001 prineslo 8,2 SIT dobička. Razvidno je, da sta se ta dva kazalnika izboljšala v letu 2001 glede na leto 2000. Razloga sta dva, izboljšanje poslovnega izida in večje obračanje sredstev oz. kapitala.

Tabela 8: Izračun koeficienta čiste dobičkonosnosti sredstev in koeficienta čiste dobičkonosnosti kapitala

	2000	2001
Vsota čistega dobička in danih obresti v poslovnem letu	3.950	5.200
Povprečna sredstva	42.505	48.265
Koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev	0,093	0,108
Čisti dobiček v poslovnem letu	2.800	3.700
Povprečni kapital	39.855	45.015
Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala	0,070	0,082

Vir: Priloga 5.

Če želimo pojasnjevati stanje in uspešnost poslovanja, se navadno naslanjamo na večje število računovodskih kazalnikov. Kazalnike je koristno povezovati med seboj v tako imenovati sistem povezanih kazalnikov, saj tako bolje zaznamo njihovo medsebojno vplivanje in pridobimo nekatere dodatne informacije.

4. ODLOČITVE PRI FINANČNI FUNKCIJI

Odločanje opredelimo kot izbiranje med različnimi alternativami, ki odločujočemu omogočajo uresničitev zelenega cilja. Odločanje postaja vse pomembnejše za uspešnost poslovanja in je ena od pomembnejših značilnosti posloводства.

Proces odločanja, ki poveča verjetnost za izbiro najboljše možnosti, lahko razdelimo na naslednje korake (Jackson, Sawyers, 2001, str. 13):

- *opredelitev problema*, ki nas ovira pri doseganju določenega cilja: Največ slabih odločitev je sprejetih zaradi reševanja napačnega problema. V tej fazi je pomembno sodelovanje poslovodij na vseh ravneh.
- *opredelitev ciljev*: V drugem koraku je potrebno opredeliti cilje, ki jih želimo doseči.
- *opredelitev in analiza različnih možnosti*: V tretjem koraku procesa odločanja moramo opredeliti možnosti, ki so nam na voljo, da dosežemo naše cilje in jih analizirati.
- *izbor najboljše možnosti*: V zadnjem koraku, ki predstavlja izbor najboljše možnosti, moramo odgovoriti na vprašanje, v kakšni meri bo vsaka od možnosti dosegla cilje.

Odločitev sama pomeni izbiro ene od možnosti, s čimer pa se proces odločanja ne konča. Sprejete odločitve ni končni cilj, temveč samo sredstvo za doseg pravega cilja. Zdaj je

treba odločitev tudi uresničiti in izmeriti rezultate. Če ugotovimo, da odločitev ni optimalna, moramo ponoviti celoten proces.

V naši literaturi zasledimo naslednje faze, ki jih mora proces odločanja obsegati (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2001, str. 42):

1. *pripravljanje odločitve*, ki zajema opredelitev poslovnega problema, opredelitev pričakovanja pri poslovanju in razvijanje različic za reševanje poslovnega problema;
2. *sprejemanje odločitve*, ki predstavlja primerjavo med seboj različnih možnosti za rešitev poslovnega problema in izbiro optimalne ter
3. *spremljanje uresničevanja odločitve*, ker ni gotovo, da bodo domnevne okoliščine kasneje uresničene.

V okviru finančne funkcije vsebujejo računovodska poročila informacije za odločitve o sredstvih in obveznostih do njihovih virov, računovodske informacije v zvezi s finančnimi naložbami in njihovimi donosi ter računovodske informacije o uspešnosti financiranja.

4.1. Odločitve o sredstvih in obveznostih do virov sredstev

Sredstva so v denarni merski enoti izraženi stvari, pravice in denar, s katerimi razpolaga podjetje in stalno spreminjajo svoje pojavne oblike. Glede na hitrost preoblikovanja sredstev delimo sredstva na osnovna in obratna. Če upoštevamo še finančne naložbe, lahko sredstva razdelimo na stalna in gibljiva. Stalna sredstva so sredstva, ki so navzoča in delujejo trajneje. Poleg osnovnih sredstev vključujejo tudi dolgoročne finančne naložbe. Gibljiva sredstva pa so sredstva, ki se nenehno preoblikujejo. Poleg obratnih sredstev vključujejo tudi kratkoročne finančne naložbe.

Obveznosti do virov sredstev so obveznosti, ki temeljijo na pravno zasnovanem razmerju podjetja do virov sredstev, s katerimi se financira podjetje. Viri sredstev nam dajejo odgovor na vprašanje, od kod ima podjetje sredstva.

4.1.1. ODLOČITVE O OBRATNIH SREDSTVIH

Z obratnimi sredstvi razumemo stvari, pravice in denar, ki prehajajo iz ene pojavne oblike v drugo in se v prvotno pojavno obliko vračajo praviloma v obdobju, krajšem od leta dni. Med ta sredstva spadajo zaloge materiala, nedokončana proizvodnja, zaloge proizvodov in trgovskega blaga, terjatve, denar in postavke na aktivnih časovnih razmejitvah.

Ko govorimo o odločitvah o obratnih sredstvih, mislimo na ugotavljanje zneska obratnih sredstev, ki ga je treba financirati. Na podlagi razmerja med odhodki za poslovanje in načrtovanim koeficientom obračanja obratnih sredstev ugotovimo, kolikšna bo naložba v obratna sredstva za uresničitev predračunskih prihodkov od poslovanja. Pri tem moramo

izračunavati potrebne naložbe v obratna sredstva razčlenjeno po posameznih vrstah obratnih sredstev. Povprečni znesek načrtovanega stanja posameznih vrst obratnih sredstev izračunamo kot razmerje med načrtovano vrednostjo posamezne vrste obratnih sredstev in koeficientom obračanja te vrste sredstev. V splošnem koeficient obračanja izračunamo kot razmerje med porabljenimi sredstvi v letu dni in povprečnimi sredstvi. Lahko pa ga izračunamo tudi tako, da število dni v letu delimo s številom dni vezave sredstev.

Ker moramo izračun opraviti posebej za vsako pojavno obliko obratnih sredstev, potrebujemo podatke o letni vrednosti posamezne pojavnosti obratnih sredstev in povprečno število dni vezave ali čas trajanja obrata za posamezno pojavno obliko obratnih sredstev. V nadaljevanju predstavljam primer izračuna za zaloge materiala in terjatve do kupcev.

Potrebe po obratnih sredstvih za financiranje **zalog materiala** se računajo na ravni optimalnih zalog. Na osnovi letnega načrta proizvodnje se sestavi specifikacija potrebnih vrst materiala. Obseg sredstev, ki bodo naložena v zaloge materiala izračunamo kot razmerje med načrtovano vrednostjo porabe materiala v letu in koeficientom obračanja zalog materiala. Če število dni v letu delimo s številom dni trajanja enega obrata, dobimo koeficient obračanja zalog materiala. Ta koeficient je število, ki pove, kolikokrat se zaloge materiala obrnejo v enem letu. Ker pa podatek o trajanju posameznega obrata dostikrat ni poznan, lahko koeficient obračanja zalog materiala izračunamo kot razmerje med porabljenim materialom v letu in povprečno zalogo materiala.

Naložba v zaloge materiala se pri enakem obsegu dejavnosti lahko zniža s tremi ukrepi:

- z zmanjšanjem števila dni vezave zalog,
- z zmanjšanjem potroškov posamezne vrste materiala in
- z znižanjem nabavnih cen materiala.

Če podjetju uspe na tak način znižati naložbo v zaloge materiala, se znižajo stroški financiranja in stroški zavarovanja zalog materiala.

Faktorji, ki določajo znesek zalog oziroma naložbo v zaloge, so (Weston, Copeland, 1992, str. 322):

- raven prodaje,
- dolžina in tehnologija proizvodnega procesa ter
- trajnost oziroma pokvarljivost končnih proizvodov.

Na tem mestu naj omenim še koristi, ki jih prinaša držanje zalog (Hampton, 1989, str. 229):

- preprečitev zmanjšanja prodaje,
- pridobitev količinskih popustov,
- zmanjšanje stroškov naročanja in
- doseganje učinkovite proizvodnje.

Znesek terjatev do kupcev, ki ga je treba financirati, določajo trije faktorji:

- raven prodaje: podjetja z velikim obsegom prodaje imajo višji znesek terjatev in obratno,
- kreditna politika podjetja: podjetja, ki imajo strogo kreditno politiko, se srečujejo z nižjim zneskom terjatev,
- pogoji trgovanja: v primeru, da podjetje podaljša rok plačila, se znesek terjatev poveča, saj kupci izkoristijo priložnost in plačujejo kasneje.

Znesek načrtovanih **terjatev do kupcev** lahko izračunamo na naslednji način:

$$\begin{array}{l}
 \text{KER JE} \\
 \text{koeficient} \\
 \text{obračanja} \\
 \text{terjatev do kupcev}
 \end{array}
 = \frac{\text{prejemki}}{\text{povpr. terjatve}}
 \longrightarrow
 \begin{array}{l}
 \text{IN} \\
 \text{koeficient} \\
 \text{obračanja} \\
 \text{terjatev do kupcev}
 \end{array}
 = \frac{365}{\text{povpr. doba} \\ \text{vezave terjatev} \\ \text{do kupcev} \\ \text{(PDVTK)}}$$

POTEM
↓

$$\begin{array}{l}
 \text{načrtovane terjatve} \\
 \text{do kupcev}
 \end{array}
 = \frac{\text{načrt. prejemki}}{365 / \text{PDVTK}}
 \longleftarrow
 \begin{array}{l}
 \text{TOREJ} \\
 \text{terjatve}
 \end{array}
 = \frac{\text{prejemki}}{365 / \text{PDVTK}}$$

Vir: Hampton, 1989, str. 219.

Potreben obseg in sestava obratnih sredstev se spremeni, če se spreminja kateri od odločujočih dejavnikov za opredeljevanje potrebnih posameznih vrst obratnih sredstev. Na primer, spreminjajo se dobavni roki materiala, spreminjajo se nabavne cene materiala, spreminjajo se stroškovne cene za vrednotenje učinkov, spreminja se obseg in sestava prodaje, spreminjajo se prodajne cene, spreminja se vnovčljivost terjatev in še kaj. Take spremembe vplivajo na spremembe sestave ali na spremembe obsega potrebnih obratnih sredstev. Posledice so lahko naslednje: poveča se ena oblika obratnih sredstev na račun druge, zmanjšajo se obratna sredstva in obveznosti do virov sredstev, povečajo se obratna sredstva in obveznosti do virov sredstev. Na primer, če podjetju uspe povečati koeficient obračanja zalog in skrajšati rok plačila kupcev, bo to pomenilo manjša potrebna povprečna sredstva. Poleg tega ti ukrepi zmanjšujejo stroške financiranja in povečujejo možnosti za doseganje plačilne sposobnosti.

Ugotavljanje potrebnih obratnih sredstev se ne konča z načrtovanim obsegom obratnih sredstev, ampak z načrtovanim obsegom njihovih virov. Več o tem pa v poglavju 4.1.4.

4.1.2. ODLOČITVE O OSNOVNIH SREDSTVIH

Z osnovnimi sredstvi razumemo stvari in pravice, ki zaradi sodelovanja v poslovnem procesu postopoma prenašajo svojo vrednost na poslovne učinke in ki se v svojo prvotno pojavno obliko vračajo praviloma v obdobju, daljšem od leta dni. Osnovna sredstva sestavljajo opredmetena osnovna sredstva (zemljišča, zgradbe, proizvodjalna oprema, osnovna čreda in večletni nasadi) in neopredmetena dolgoročna sredstva (naložbe v pridobljene dolgoročne pravice od industrijske lastnine (koncesije, patenti, licence in blagovne znamke), dolgoročno odloženi stroški in naložbe v dobro ime).

Pri odločitvah o osnovnih sredstvih mislimo na ugotavljanje zneska osnovnih sredstev, ki ga je treba financirati. Osnovna sredstva so zajeta po neodpisani vrednosti, ki je razlika med nabavno vrednostjo in nabranim popravkov vrednosti. Načrtujemo lahko stanje osnovnih sredstev v izbranem trenutku ali povprečni znesek osnovnih sredstev v izbranem obdobju.

Povprečni znesek lahko načrtujemo samo v primeru, ko je znano začetno stanje osnovnih sredstev, načrtovano gibanje v obdobju in načrtovano končno stanje. Pri tem moramo upoštevati nabavno vrednost posameznih vrst osnovnih sredstev ob začetku leta, popravek vrednosti osnovnih sredstev ob začetku leta, neodpisano vrednost osnovnih sredstev ob začetku leta, nabavno vrednost osnovnih sredstev, pridobljenih med letom, in morebitni popravek vrednosti osnovnih sredstev, pridobljenih med letom (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2001, str. 525).

Med temeljne odločitve spada politika amortizacije⁶, saj lahko podjetja s politiko amortizacije zelo vplivajo na osnovna sredstva. Amortiziranje je razporejanje vrednosti amortizirljivega zneska v njegovi celotni dobi koristnosti. Zaradi fizične obrabe in fizičnega staranja izgubljajo svojo uporabnost, zaradi tehničnega in gospodarskega staranja pa svojo koristnost ne glede na uporabnost. Vse to povzroča zmanjšanje vrednosti osnovnih sredstev, dokler ob koncu dobe koristnosti ne izgubijo celotne vrednosti oziroma ohranijo preostalo vrednost. Vrednost, ki jo osnovno sredstvo v teku dobe koristnosti izgublja, za podjetje praviloma ni izgubljena. Amortizacija pomeni strošek v poslovno-izidnem toku, hkrati pa tudi pritok v finančnem toku poslovnega sistema. Amortizacija tako predstavlja prosta denarna sredstva, ki so sposobna za vlaganja v drugo naložbo. Amortizacijo je možno obračunavati po naslednjih metodah (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 111):

- enakomerno časovno – stroški amortizacije so celotno dobo koristnosti bolj ali manj enakomerni;

---

⁶ Pojem amortizacije ima več pomenov. Gre za (Milost, 1997, str. 155):

- zmanjševanje vrednosti osnovnih sredstev,
- prenašanje vrednosti osnovnih sredstev na proizvedene učinke,
- zbiranje denarja za nadomestitev obrabljenih osnovnih sredstev.

- padajoče časovno – stroški amortizacije so na začetku uporabe osnovnega sredstva največji, potem pa padajo na enoto časa;
- rastoče časovno – stroški amortizacije so sprva majhni, nato pa rastejo na enoto časa ali
- uporabnostno (funkcionalno) amortiziranje – v tem primeru gre za amortiziranje glede na dejansko uporabo v posameznem obdobju.

4.1.3. ODLOČITVE O VREDNOTENJU SREDSTEV

Pri analizah so potrebne informacije o uporabljeni metodi vrednotenja sredstev (različne amortizacijske stopnje, različne cene vrednotenja zalog), saj vplivajo na:

- povprečni znesek sredstev, ki so podjetju potrebna,
- poslovni izid obdobja in prihodnjih obdobj in
- koeficient dobičkonosnosti kapitala v obdobju in prihodnjih obdobjih.

Na primer, če je obračunana manjša letna amortizacija, je tudi manjšo preneseno vrednost iz osnovnih sredstev treba pokriti s prihodkom, kar pomeni višji poslovni izid v tistem letu. Če podjetje spremeni metodo amortiziranja pri osnovnih sredstvih in se zaradi tega povečajo stroški amortizacije, se vrednost kapitala zmanjša zaradi manj izkazanega čistega poslovnega izida poslovnega leta in s tem tudi koeficient dobičkonosnosti kapitala.

Naslednji primer so zaloge: Če podjetje uporablja metodo FIFO za vrednotenje zalog materiala, se pri naraščajočih cenah pojavi višji poslovni izid kot če uporablja trenutne cene količinske enote. Bilanca stanja pa v tem primeru predstavlja bolj realno sliko stanja zalog, saj so porabljene stare in cenejše enote. V nasprotnem primeru, če podjetje uporablja metodo LIFO, pa izkaz poslovnega izida prikaže nižji, vendar bolj realen poslovni izid (Helfert, 1994, str. 153). Poleg tega, podjetje, ki uporablja metodo LIFO ima višji koeficient obračanja zalog in manjši odstotek zalog v celotnih sredstvih.

Odločitve glede vrednotenja vplivajo tudi na koeficient dobičkonosnosti kapitala, ki ga izračunamo kot razmerje med letnim čistim dobičkom in povprečnim kapitalom. Za novo metodo vrednotenja sredstev se odločimo v primeru, ko je koeficient dobičkonosnosti kapitala pri novi metodi vrednotenja sredstev večji od tistega pri stari metodi (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2001, str. 531).

4.1.4. ODLOČITVE O OBLIKOVANJU OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

Gospodarjenje z obveznostmi do virov sredstev je povezano z vprašanji pridobivanja in uporabe le-teh za naložbe v tako ali drugačno obliko sredstev podjetja.

Obveznosti do virov sredstev morajo biti usklajene s sredstvi, kar pomeni, da bo v primeru neusklajenosti moralo priti do potrebnih sprememb na strani obveznosti.

Načrtovanje obveznosti do virov sredstev zajema načrtovanje povprečnega stanja kapitala, povprečnega stanja dolgoročnih rezervacij, povprečnega stanja dolgoročnih obveznosti in povprečnega stanja kratkoročnih obveznosti.

Kapital podjetja je opredeljen kot obveznost podjetja do lastnikov, ki zapade v plačilo, če podjetje preneha delovati, pri čemer se velikost kapitala popravi glede na tedaj dosegljivo ceno čistega premoženja. Opredeljen je z zneski, ki so jih vložili lastniki, ter z zneski, ki so se pojavili pri poslovanju in pripadajo lastnikom. Zmanjšujejo ga izguba pri poslovanju in dvigi (izplačila). Kapital sestavljajo vpoklicani kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let ali prenesena čista izguba iz prejšnjih let, prevrednotovalni popravek kapitala in prehodno še ne razdeljeni čisti dobiček ali še ne poravnana čista izguba poslovnega leta (Slovenski računovodski standardi, 2002, str.73). Med obveznostmi do virov sredstev je potreben visok delež kapitala pri tistih podjetjih, pri katerih prevladuje delež osnovnih sredstev med sredstvi.

Dolgoročne rezervacije se oblikujejo za obveznosti, ki se bodo po predvidevanjih na podlagi obvezujočih preteklih dogodkov pojavile v obdobju, daljšem od leta dni, in katerih velikost je zanesljivo ocenjena. Lahko so (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 88):

- dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno odloženih prihodkov ali
- dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov.

Dolgoročni dolgovi so pripoznane obveznosti v zvezi s financiranjem lastnih sredstev, ki jih je treba v obdobju, daljšem od leta dni, vrniti oziroma poravnati (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 80). Dolgoročni dolgovi so lahko finančni ali poslovni:

- *finančne dolgove* predstavljajo dobljena dolgoročna posojila na podlagi posojilnih pogodb in izdani dolgoročni vrednostni papirji,
- *poslovne dolgove* pa dolgoročni dobaviteljski krediti za kupljeno blago ali kupljene storitve.

Ko se podjetje odloča o uporabi dolgoročnega dolga, mora odgovoriti na naslednja tri vprašanja (Weston, Copeland, 1992, str. 799):

1. Kakšno je optimalno razmerje med dolgovi in sredstvi?
2. Kakšna je najboljša mešanica kratkoročnega in dolgoročnega dolga?
3. Kakšna naj bo obrestna mera (fiksna ali spremenljiva)?

Pri sprejemanju odločitve o dolgoročni zadolžitvi in pri izbiri ustrezne strukture virov financiranja (razmerje med kapitalom in dolgovi) mora podjetje upoštevati različne dejavnike. Najpomembnejši so (Milost, 1997, str. 300):

- dejavnost poslovanja podjetja (velika stabilnost poslovnih prihodkov in odhodkov dopušča relativno velik delež dolgoročnih dolgov med viri financiranja),

- donosnost poslovanja (podjetje, katerega poslovanje je zelo donosno, lahko v večji meri financira poslovne aktivnosti z dolgoročnim dolgom),
- likvidnost sredstev (podjetje, ki ima veliko likvidnih sredstev, lahko financira svoje poslovanje z relativno velikim deležem dolgoročnega dolga, saj bo v primeru finančnih težav prodalo ta sredstva in poravnalo obveznosti),
- razpoložljivost dolgoročnih posojil (v razmerah manjše razpoložljivosti se uspe dolgoročno zadolžiti le tistim, katerih dolgovi so povezani z najmanjšim tveganjem) in
- stroški dolga (poleg obresti spadajo sem še stroški ob zavarovanju dolga ali ob izdaji dolžniških vrednostnih papirjev).

Kratkoročni dolgovi so pripoznane obveznosti v zvezi s financiranjem lastnih sredstev, ki jih je treba najkasneje v letu dni vrniti oziroma poravnati (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 95). Kratkoročni dolgovi so finančni ali poslovni:

- med *finančne dolgove* spadajo dobljena kratkoročna posojila na podlagi posojilnih pogodb in izdani kratkoročni vrednostni papirji razen čekov, ki se štejejo kot odbitna postavka pri denarnih sredstvih,
- med *poslovne dolgove* pa kratkoročni dobaviteljski krediti za kupljeno blago ali kupljene storitve, kratkoročne obveznosti do zaposlencev za opravljeno delo, kratkoročne obveznosti do financerjev v zvezi z obrestmi, kratkoročne obveznosti do države iz naslova davkov ter kratkoročne obveznosti v zvezi z razdelitvijo poslovnega izida.

Prednosti in slabosti kratkoročnega financiranja so predvsem naslednje (Brigham, Gapenski, Ehrhardt, 1999, str. 856):

- kratkoročna posojila lahko podjetje pridobi hitreje kot dolgoročna;
- kratkoročni dolg je bolj fleksibilen, saj ga podjetje lahko povrne, če se potreba po finančnih virih zmanjša;
- obrestne mere pri kratkoročnih posojilih so običajno nižje;
- kratkoročni dolg pa je bolj tvegan iz dveh razlogov:
  - pri kratkoročnih posojilih se obrestne mere močno spreminjajo, medtem ko so pri dolgoročnih bolj stabilne;
  - kratkoročni dolg zapade v nekaj mesecih.

Financiranje obratnih sredstev temelji na osnovnem finančnem pravilu, ki narekuje usklajenost ročnosti virov z ročnostjo sredstev. To pa ne pomeni, da morajo biti vsa kratkoročna sredstva financirana kratkoročno, saj imajo zaloge, ki jih vključujemo med obratna sredstva, dolgoročni značaj (ta obratna sredstva imenujemo trajna obratna sredstva). Del potrebnih obratnih sredstev se lahko pokrije iz naslova tekočih obveznosti (kratkoročni viri), del pa iz trajnih in dolgoročnih virov. Viri iz naslova tekočih obveznosti so na razpolago od trenutka nastanka obveznosti do trenutka, ko dospe rok za njihovo plačilo. Razlikujemo obveznosti do dobaviteljev, pogodbene in zakonske obveznosti iz dobička, obveznosti iz plač in druge. Razpoložljive skupne vire izračunamo tako, da

znesek za vsako vrsto vira za celotno načrtovano razdobje delimo s koeficientom obračanja (izračunamo ga iz števila dni trajanja vira) in tako ugotovljene zneske seštejemo.

Pri načrtovanju trajnih obratnih sredstev nas zanima, koliko znaša ta del obratnih sredstev, ki se mora financirati iz trajnih lastnih in dolgoročnih tujih virov. Načrtovana trajna obratna sredstva ter s tem tudi trajne in dolgoročne vire za financiranje teh sredstev izračunamo kot razliko med načrtovanimi potrebnimi obratnimi sredstvi in načrtovanimi razpoložljivimi viri iz tekočih obveznosti.

Poznamo tri politike financiranja obratnih sredstev (Berk, Lončarski, Zajc, 2001, str. 251):

- *politika izenačevanja ročnosti*: gre za usklajenost roka sredstev in roka naložb, kar pomeni, da podjetje osnovna in trajna obratna sredstva financira z dolgoročnimi finančnimi viri, začasna obratna sredstva pa z različnimi kratkoročnimi viri;
- *agresivna politika*: podjetje zagotovi dolgoročno financiranje v manjšem obsegu kot znašajo trajna obratna sredstva, zato mora biti del dolgoročnih sredstev krit s kratkoročnimi viri;
- *konzervativna politika*: podjetje zagotovi dolgoročna finančna sredstva za dolgoročna stalna sredstva in trajna obratna sredstva ter tudi za del začasnih obratnih sredstev.

Z uporabo izkaza finančnega izida lahko načrtujemo potrebne spremembe v obveznostih do virov sredstev. Iz tega izkaza nazorno vidimo, kako je mogoče reševati položaj z zmanjševanjem posameznih vrst sredstev, in ne samo s povečevanjem posameznih vrst obveznosti do virov sredstev (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak., 2001, str. 539).

4.1.5. ODLOČITVE O PREOBLIKOVANJU OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

Tako kot sredstva podjetja, se tudi del obveznosti do virov sredstev preoblikuje in na zadnji stopnji se pojavi v plačilo zapadla obveznost, ki zahteva izdatke. Posebna vrsta preoblikovanja obveznosti do virov sredstev je dobiček, ki ima bistveni pomen za prihodnje gibanje denarnih sredstev, pridobljenih v zvezi z dobičkom.

Obveznosti do virov sredstev se lahko preoblikujejo na naslednje načine:

1. iz določene obveznosti do virov sredstev se pojavlja določena obveznost kake druge vrste (npr. dolgoročno posojilo se spremeni v kratkoročno),
2. iz obveznosti z dolgim rokom vračila se pojavlja trajna obveznost, ali iz trajne obveznosti se pojavlja obveznost z dolgim rokom vračila,
3. zaradi obveznosti s kratkim rokom se poveča dobiček (npr. odpis zastarane obveznosti),
4. kadar se razporeja dobiček in
5. kadar del kapitala spremeni namen.

4.2. Odločitve o finančnih naložbah

Prosta denarna sredstva (na kratki in daljši rok) lahko podjetje donosno plasira ob upoštevanju tveganja, likvidnosti, razpršenosti in ohranjanja vrednosti. Pri odločitvah o finančnih naložbah gre za odločitve o dolgoročnih in kratkoročnih naložbah.

Dolgoročne finančne naložbe so sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, dolgoročno povečevalo svoje finančne prihodke. Večinoma gre za naložbe v kapital drugih podjetij, naložbe v finančne dolgove drugih podjetij, naložbe v odkupljene lastne delnice (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 40). Pravzaprav so terjatve z različnimi pričakovanji z vidika vračanja glavnice in obresti (pričakujemo pritoke iz naslova glavnice kakor tudi iz naslova obresti). Kratkoročne finančne naložbe so za razliko od dolgoročnih, finančne naložbe, ki naj se ne bi obdržale več kot leto dni in s katerimi naj bi se trgovalo.

Naložbenik pri odločanju o finančnih naložbah zasleduje različne cilje, med katerimi so najpomembnejši:

- cilj donosa,
- cilj tveganj (naložbenik želi doseči bodisi določeno donosnost ob čim manjšem tveganju bodisi določeno tveganje ob čim večji donosnosti),
- cilj vnovčljivosti (pravočasnih plačil iz naložb in možnost vnovčitve).

Kot pri financiranju realnih naložb tudi pri finančnih naložbah je priporočeno upoštevanje usklajenosti roka razpoložljivih sredstev in roka naložb. Zaradi uresničevanja načela likvidnosti je praviloma potrebno kratkoročne denarne presežke plasirati v kratkoročne naložbe, razpoložljiva dolgoročna denarna sredstva pa v dolgoročne naložbe.

4.3. Odločitve o uspešnosti financiranja

Uspešnost financiranja v podjetju najbolje presojamo z njegovo plačilno sposobnostjo v izbranem trenutku ali v celotnem obdobju. Tako lahko govorimo o:

- *trenutni ali dnevni plačilni sposobnosti*, če opazujemo plačilno sposobnost na določen dan in
- *periodični ali obdobjni plačilni sposobnosti*, če jo opazujemo v določenem obdobju. Sestavljena je lahko iz trenutkov plačilnih sposobnosti in trenutkov plačilnih nesposobnosti. Zato mora podjetje težiti k doseganju permanentne plačilne sposobnosti, ki je sestavljena iz niza trenutnih plačilnih sposobnosti (Kokotec-Novak, 1984, str. 41).

Kazalnik dnevne plačilne sposobnosti izračunamo kot razmerje med denarnimi sredstvi in zapadlimi obveznostmi (Filipič, Mlinarič, 1999, str. 65). Vrednost kazalnika, ki je večja od ena pomeni, da je podjetje na določen dan sposobno poravnati dospele obveznosti z

razpoložljivimi denarnimi sredstvi. V nasprotnem primeru je podjetje plačilno nesposobno in mora zato povečati denarna sredstva (npr. z najetjem posojila).

Ta kazalnik nam nič ne pove glede plačilne sposobnosti podjetja v prihodnjih dneh ali v prihodnjem mesecu. V ta namen lahko podjetje izračuna *kazalnik planirane plačilne sposobnosti* na naslednji način (Filipič, Mlinarič, 1999, str. 65):

$$K = \frac{DS + T + VP}{ZO + PO}$$

kjer simboli pomenijo:

- DS = razpoložljiva denarna sredstva na dan izračuna;
- T = terjatve, ki dospejo v plačilo v obdobju, za katerega računamo kazalnik;
- VP = vrednostni papirji, ki bodo vnovčljivi v obdobju, za katerega računamo kazalnik;
- ZO = zapadle obveznosti na dan izračuna;
- PO = planirane obveznosti, ki bodo dospele v plačilo v obdobju, za katerega računamo kazalnik.

Če znaša vrednost kazalnika več od ena, potem bo podjetje v opazovanem obdobju plačilno sposobno. Vendar pa obstaja tveganje, da se vse terjatve in vrednostni papirji ne bodo pravočasno in v celoti spremenili v denar. Da bo podjetje dovolj varno glede plačilne sposobnosti v načrtovanem obdobju, mora biti ta kazalnik večji od ena. Na ta način lahko ocenimo plačilno sposobnost podjetja samo na koncu obdobja, precej negotovosti glede tega pa ostaja znotraj tega obdobja.

SKLEP

Naloga financiranja, s katero razumemo dejavnost finančne funkcije je, da stalno zagotavlja denarna sredstva v znesku zapadlih obveznosti v vsakem trenutku in vsakem razdobju oziroma trajno vzdržuje plačilno sposobnost podjetja. Naloge finančne funkcije so financiranje (povečanje sredstev s povečanjem kapitala ali dolgov), naložbenje (spreminjanje denarnih sredstev v nedenarna), raznaložbenje (spreminjanje nedenarnih sredstev v denarna) in definciranje (zmanjšanje sredstev z zmanjšanjem kapitala ali dolgov).

Računovodstvo mora posredovati ustrezne informacije, ki so potrebne za odločanje o financiranju, katero mora potekati v skladu z načelom plačilne sposobnosti. Kot osnova za pridobivanje informacij v okviru računovodstva, ki so potrebne za odločanje pri finančni funkciji, je najpomembnejši izkaz finančnega izida. Pri odločanju pa moramo upoštevati tudi bilanco stanja, izkaz gibanja kapitala in računovodske kazalnike, ki kažejo na uspešnost poslovanja podjetja.

Izkaz finančnega izida nam daje informacije o tem, kako podjetje denarna sredstva pridobiva in kako jih porablja oziroma vsebuje pomembne informacije za odločanje pri financiranju in naložbenju. Na podlagi teh informacij je mogoče ugotoviti razloge za povečanje ali zmanjšanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju.

Izkaz finančnega izida se lahko sestavi po neposredni in posredni metodi. Prvi je usmerjen v kratkoročno analizo finančnega položaja podjetja in je namenjen notranjim potrebam finančne funkcije, ki skrbi za zagotavljanje plačilne sposobnosti podjetja. Izkaz finančnega izida, sestavljen po posredni metodi pa je namenjen dolgoročni analizi finančnega položaja oziroma financiranja podjetja.

Kot sem že omenila, je temeljni cilj finančne funkcije zagotavljanje optimalne kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti. Da pa lahko podjetje dosega plačilno sposobnost, je potrebno načrtovanje in nadziranje financiranja. Osnova za pridobivanje informacij, ki so potrebne za odločanje o načrtovanju financiranja, je predračunski izkaz finančnega izida.

Predračunski izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi, pomaga podjetju oceniti potrebo po denarnih sredstvih, saj z njim lahko načrtuje vsakodnevno plačilno sposobnost. Predračunski izkaz finančnega izida, sestavljen po posredni metodi pa je pomemben za odločanje o bodočem financiranju, s katerim načrtujemo bodoče pritoke in odtokove oziroma financiranje, naložbenje, definciranje in raznaložbenje.

Na koncu sklepa bi poudarila, da je namen računovodskih izkazov dajati informacije o finančnem položaju, uspešnosti in spremembah finančnega položaja podjetja, ki so koristne širokemu krogu uporabnikov pri njihovem odločanju. Ker podatki iz bilance stanja ne

zadostujejo, jih je potrebno dopolniti z izkazom finančnega izida, saj je ta izkaz postal dodaten vir informacij o finančnem poslovanju podjetja in dolgoročni plačilni sposobnosti.

LITERATURA

1. Arnold John, Hope Tony: Accounting for management decisions. Second edition. New York: Prentice-Hall, 1990. 412 str.
2. Bergant Živko: Sistem kompleksne analize finančnega položaja podjetja. 2. izdaja. Ljubljana: ITEO, 1995. 269 str.
3. Bergant Živko: Ali so kratkoročni, pospešeni in hitri koeficient res informacije o kratkoročni plačilni sposobnosti?, Zbornik referatov 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji, Portorož: Koordinacijski odbor Zveze ekonomistov Slovenije in Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999, str. 395-410.
4. Berk Aleš, Lončarski Igor, Zajc Peter: Gradivo za poslovne finance. B.k., 2001. 296 str.
5. Brigham Eugene F., Gapenski Louis C., Ehrhardt Michael C.: Financial management: theory and practice. Ninth edition. Fort Worth: The Dryden Press, 1999. 1087 str.
6. Fekonja Benjamin: Kakšne informacije zagotavlja izkaz finančnih tokov v sedaj predpisani obliki in kakšne naj bi v prihodnje. Računovodstvo za notranje potrebe podjetij – zbornik referatov. Portorož: LM Veritas, 2000, str. 185-195.
7. Filipič Drago, Mlinarič Franjo: Temelji podjetniških financ. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1999. 199 str.
8. Hampton John J.: Financial decision making: concepts, problems and cases. Fourth edition. London: Prentice-Hall International, 1989. 550 str.
9. Helfert Erich A.: Techniques of financial analysis. Eighth edition. Burr Ridge: Irwin, 1994. 608 str.
10. Hilton Ronald W.: Managerial accounting. Second edition. New York: McGraw-Hill, 1994. 982 str.
11. Hočevar Marko, Igličar Aleksander: Osnove računovodstva. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 268 str.
12. Hodnik Božidar: Vsebina in pomen izkaza finančnega izida pri sprejemanju odločitev. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 50 str., 12 str. pril.
13. Igličar Aleksander, Hočevar Marko: Računovodstvo za managerje. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1997. 423 str.
14. Jackson Steve, Sawyers Roby: Managerial accounting: a focus on decision making. Fort Worth: Harcourt College, 2001. 486 str.
15. Kokotec-Novak Majda: Računovodska zasnova načrtovanja in nadziranja trenutne plačilne sposobnosti temeljne organizacije združenega dela. Maribor: Visoka ekonomsko-komercialna šola, 1984. 265 str.

16. Koletnik Franc: Analiziranje računovodskih izkazov (bilanc). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1997. 343 str.
17. Križman Alojz: Računovodske informacije za odločanje v finančni poslovni funkciji. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 59 str.
18. Lipnik Janez: Predstavitev izkaza gibanja kapitala, Zbornik referatov 7. letne konference revizorjev. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 2001, str. 171-190.
19. Mayr Branko: Računovodske informacije. Portorož: Visoka strokovna šola za podjetništvo, 2000. 177 str.
20. Melavc Dane, Novak Aleš: Controlling: naloge, napotki, rešitve. Kranj: Moderna organizacija, 2002. 511 str.
21. Mihelčič Miran: Poslovne funkcije. 2. izdaja. Ljubljana: Fakulteta za računalništvo in informatiko, 2000. 352 str.
22. Milost Franko: Računovodstvo in poslovne finance. Portorož: Visoka šola za hotelirstvo in turizem, 1997. 322 str.
23. Mramor Dušan: Poglavja iz poslovnih financ. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 125 str.
24. Repovž Leon, Peterlin Jožko: Financiranje. 2., dopolnjena izdaja. Koper: Visoka šola za management, 2000. 114 str.
25. Robnik Lidija: Računovodstvo in finančno poslovanje. Maribor: Doba, 2000. 98 str.
26. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 319 str.
27. Turk Ivan, Kavčič Slavka, Kokotec-Novak Majda: Poslovodno računovodstvo. 4. izdaja. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001. 620 str.
28. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. 1. izdaja. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999. 841 str.
29. Usenik Marjana: Računovodstvo in finančno poslovanje. 1. izdaja. Novo Mesto, 2000. 162 str.
30. Weston Fred J., Copeland Thomas E.: Managerial finance. Ninth edition. Fort Worth: Dryden Press, 1992. 1182 str.
31. Williams Jan R., Haka Susan F., Bettner Mark S., Meigs Robert F.: Financial and managerial accounting: the basis for business decisions. Twelfth edition. Boston: McGraw-Hill Irwin, 2002. 1135 str.

PRILOGE

Priloga 1: Vsebina izkaza poslovnega izida (SRS 25)	2
Priloga 2: Vsebina bilance stanja (SRS 24).....	5
Priloga 3a: Vsebina izkaza finančnega izida po neposredni metodi (različica I) po SRS 26	8
Priloga 3b: Vsebina izkaza finančnega izida po posredni metodi (različica II) po SRS 26	10
Priloga 4: Vsebina izkaza gibanja kapitala (SRS 27).....	12
Priloga 5: Bilanca stanja in izkaz uspeha podjetja X za leta 1999, 2000 in 2001 (v mio SIT).....	13

Priloga 1: Vsebina izkaza poslovnega izida (SRS 25)

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA (RAZLIČICA 1)

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve
4. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)
5. Stroški blaga, materiala in storitev
  - a) Nabavna vrednost prodanih blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala
  - b) Stroški storitev
6. Stroški dela
  - a) Stroški plač
  - b) Stroški socialnih zavarovanj (posebej izkazani stroški pokojninskih zavarovanj)
  - c) Drugi stroški dela
7. Odpisi vrednosti
  - a) Amortizacija in prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
8. Drugi poslovni odhodki
9. Finančni prihodki iz deležev
  - a) Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih
  - c) Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
10. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
11. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
12. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb
  - a) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v podjetja v skupini razen v pridružena podjetja
  - b) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v pridružena podjetja
  - c) Drugi prevrednotovalni finančni odhodki
13. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti

- a) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
14. Davek iz dobička iz rednega delovanja
15. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja ($1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13 - 14$)
16. Izredni prihodki
17. Izredni odhodki
- a) Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala
  - b) Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala
18. Poslovni izid zunaj rednega delovanja (16 - 17)
19. Davek iz dobička zunaj rednega delovanja
20. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah
21. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja ($15 + 16 - 17 - 19 - 20$)

Poslovni izid iz poslovanja se izračuna iz postavk

$1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8,$

poslovni izid iz rednega delovanja iz postavk

$1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13,$

celotni poslovni izid pa iz postavk

$1 \pm 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13 + 16 - 17.$

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 179-180.

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA (RAZLIČICA II)

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Proizvajalni stroški prodanih proizvodov (z amortizacijo) oziroma nabavna vrednost prodanega blaga
3. Kosmati poslovni izid od prodaje (1 - 2)
4. Stroški prodajanja (z amortizacijo)
5. Stroški splošnih dejavnosti (z amortizacijo)
  - a) Normalni stroški splošnih dejavnosti
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
  - c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
6. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)
7. Finančni prihodki iz deležev
  - a) Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih

- c) Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
- 8. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
- 9. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev
  - a) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)
- 10. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb
  - a) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v podjetja v skupini razen v pridružena podjetja
  - b) Prevrednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v pridružena podjetja
  - c) Prevrednotovalni finančni odhodki pri drugih finančnih naložbah
- 11. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
  - a) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
  - b) Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij
  - c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti
- 12. Davek iz dobička iz rednega delovanja
- 13. Čisti poslovni izid iz rednega delovanja (1 - 2 - 4 - 5 + 6 + 7 + 8 + 9 - 10 - 11 - 12)
- 14. Izredni prihodki
- 15. Izredni odhodki
  - a) Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka kapitala
  - b) Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala
- 16. Poslovni izid zunaj rednega delovanja (14 - 15)
- 17. Davek iz dobička, ustvarjenega zunaj rednega delovanja
- 18. Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah
- 19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja (13 + 16 - 17 - 18)

Poslovni izid iz poslovanja se izračuna iz postavk

3 - 4 - 5 + 6,

poslovni izid iz rednega delovanja iz postavk

3 - 4 - 5 + 6 + 7 + 8 + 9 - 10 - 11,

celotni poslovni izid pa iz postavk

3 - 4 - 5 + 6 + 7 + 8 + 9 - 10 - 11 + 14 - 15.

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 180-181.

Priloga 2: Vsebina bilance stanja (SRS 24)

SREDSTVA

A. Stalna sredstva

I. Neopredmetena dolgoročna sredstva

1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja
2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja
3. Dolgoročne premoženjske pravice
4. Dobro ime
5. Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva

II. Opredmetena osnovna sredstva

1. Zemljišča in zgradbe
  - a) Zemljišča
  - b) Zgradbe
2. Proizvajalne naprave in stroji
3. Druge naprave in oprema
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo
  - a) Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
  - b) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji ali izdelavi

Kjer obstajajo biološka osnovna sredstva, pa še

5. Osnovna čreda
6. Večletni nasadi

III. Dolgoročne finančne naložbe

1. Deleži v podjetjih v skupini
2. Dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
3. Deleži v pridruženih podjetjih
4. Dolgoročne finančne terjatve do pridruženih podjetij
5. Drugi dolgoročni deleži
6. Druge dolgoročne finančne terjatve
7. Lastni deleži

B. Gibljava sredstva

I. Zaloge

1. Material
2. Nedokončana proizvodnja
3. Proizvodi in trgovsko blago

4. Predujmi za zaloge

II. Poslovne terjatve

a) Dolgoročne poslovne terjatve

1. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev (razen dolgoročnih poslovnih terjatev iz IIa2 in IIa3)
2. Dolgoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
3. Dolgoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij
4. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih
5. Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital

b) Kratkoročne poslovne terjatve

1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev (razen kratkoročnih poslovnih terjatev iz IIb2 in IIb3)
2. Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij
3. Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij
4. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih
5. Kratkoročno nevplačani vpoklicani kapital

III. Kratkoročne finančne naložbe

1. Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih
2. Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih
3. Lastni deleži
4. Kratkoročne finančne naložbe do drugih

IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina

C. Aktivne časovne razmejitve

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

A. Kapital

I. Vpoklicani kapital

1. Osnovni kapital
2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)

II. Kapitalske rezerve

III. Rezerve iz dobička

1. Zakonske rezerve
2. Rezerve za lastne deleže
3. Statutarne rezerve
4. Druge rezerve iz dobička

IV. Preneseni čisti poslovni izid

V. Čisti poslovni izid poslovnega leta

VI. Prevrednotovalni popravki kapitala

1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala

B. Rezervacije

1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti
2. Rezervacije za davčne obveznosti
3. Druge rezervacije

C. Finančne in poslovne obveznosti

a) Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti

1. Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
3. Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov
4. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
5. Dolgoročne menične obveznosti (razen obveznosti iz Ca6 in Ca7)
6. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do podjetij v skupini razen pridruženih podjetij
7. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do pridruženih podjetij
8. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih

b) Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti

1. Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
3. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov
4. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
5. Kratkoročne menične obveznosti (razen obveznosti iz Cb6 in Cb7)
6. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do podjetij v skupini razen pridruženih podjetij
7. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti (tudi obveznice) do pridruženih podjetij
8. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih

D. Pasivne časovne razmejitve

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 168-170.

***Priloga 3a: Vsebina izkaza finančnega izida po neposredni metodi
(različica I) po SRS 26***

A. Finančni tokovi pri poslovanju

a) Prejemki pri poslovanju

Prejemki od prodaje proizvodov in storitev
Drugi prejemki pri poslovanju

b) Izdatki pri poslovanju

Izdatki za nakupe materiala in storitev
Izdatki za plače in deleže zaposlencev v dobičku
Izdatki za dajatve vseh vrst
Drugi izdatki pri poslovanju

c) Prebitek prejemkov pri poslovanju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri poslovanju (b manj a)

B. Finančni tokovi pri naložbenju

a) Prejemki pri naložbenju

Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih
Prejemki od odtujitve neopredmetenih dolgoročnih sredstev
Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev
Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb
Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb

b) Izdatki pri naložbenju

Izdatki za pridobitev neopredmetenih dolgoročnih sredstev
Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb
Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb

c) Prebitek prejemkov pri naložbenju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri naložbenju (b manj a)

C. Finančni tokovi pri financiranju

a) Prejemki pri financiranju

Prejemki od vplačanega kapitala
Prejemki od dobljenih dolgoročnih posojil
Prejemki od dobljenih kratkoročnih posojil

b) Izdatki pri financiranju

Izdatki za dane obresti

Izdatki za vračila kapitala

Izdatki iz naslova rezervacij

Izdatki za vračila oziroma odplačila dolgoročnih posojil in kreditov

Izdatki za vračila oziroma odplačila kratkoročnih posojil in kreditov

Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku

c) Prebitek prejemkov pri financiranju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri financiranju (b manj a)

Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 188-189.

***Priloga 3b: Vsebina izkaza finančnega izida po posredni metodi
(različica II) po SRS 26***

A. Finančni tokovi pri poslovanju

a) Pritoki pri poslovanju

Poslovni prihodki

Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje

Začetne manj končne poslovne terjatve

Začetne manj končne aktivne kratkoročne časovne razmejitev

b) Odtoki pri poslovanju

Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij

Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje

Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih

Končne manj začetne zaloge

Začetni manj končni poslovni dolgovi

Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitev

c) Prebitek pritokov pri poslovanju (a manj b) ali prebitek odtokov pri poslovanju (b manj a)

B. Finančni tokovi pri naložbenju

a) Pritoki pri naložbenju

Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)

Izredni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje

Pobotano zmanjšanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vložke kapitala)

Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

b) Odtoki pri naložbenju

Finančni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)

Izredni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje

Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vložke kapitala)

Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

- c) **Prebitek pritokov pri naložbenju (a manj b) ali prebitek odtokov pri naložbenju (b manj a)**

C. Finančni tokovi pri financiranju

a) Pritoki pri financiranju

Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)

Izredni prihodki, ki se nanašajo na financiranje

Povečanje kapitala (brez čistega dobička)

Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

b) Odtoki pri financiranju

Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)

Izredni odhodki, ki se nanašajo na financiranje

Zmanjšanje kapitala (brez čiste izgube poslovnega leta)

Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev v dobičku)

- c) **Prebitek pritokov pri financiranju (a manj b) ali prebitek odtokov pri financiranju (b manj a)**

Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 189-190.

Priloga 4: Vsebina izkaza gibanja kapitala (SRS 27)

A. Začetno stanje v obdobju

B. Premiki v kapital

- a) Vpis vpoklicanega osnovnega kapitala
- b) Vpis nevpoklicanega osnovnega kapitala
- c) Vpoklic vpisanega osnovnega kapitala
- d) Vnos dodatnih vplačil kapitala
- e) Vnos čistega poslovnega izida poslovnega leta
- f) Vnos zneska splošnega prevrednotenja kapitala
- g) Vnos zneska posebnih prevrednotenj kapitala
- h) Druga povečanja sestavin kapitala

C. Premiki v kapitalu

- a) Razporeditev čistega dobička kot sestavine kapitala po sklepu uprave in nadzornega sveta
- b) Razporeditev čistega dobička za oblikovanje dodatnih rezerv po sklepu skupščine
- c) Poravnava čiste izgube kot odbitne postavke sestavine kapitala
- d) Oblikovanje rezerve za lastne deleže iz drugih sestavin kapitala
- e) Razpustitev rezerv za lastne deleže in razporeditev na druge sestavine kapitala
- f) Izplačila (obračun) dividend v obliki delnic
- g) Druge prerazporeditve sestavin kapitala

Č. Premiki iz kapitala

- a) Izplačilo dividend
- b) Vračilo kapitala
- c) Uporaba posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala (za oslabitev sredstev ali okrepitev dolgov)
- d) Prenos posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala (v poslovne prihodke ali finančne prihodke)
- e) Druge odprave sestavin kapitala

D. Končno stanje v obdobju

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 195.

Priloga 5: Bilanca stanja in izkaz uspeha podjetja X za leta 1999, 2000 in 2001 (v mio SIT)

Bilanca stanja	1999	2000	2001
SREDSTVA	39.540	45.470	51.060
STALNA SREDSTVA	24.150	27.230	28.030
Neopredmetena dolgoročna sredstva	40	10	230
Opredmetena osnovna sredstva	20.300	21.900	22.200
Dolgoročne finančne naložbe	3.500	4.700	5.200
Popravek kapitala	310	620	400
GIBLJIVA SREDSTVA	15.390	18.240	23.030
Zaloge	5.200	6.000	7.000
Dolgoročne terjatve iz poslovanja	30	30	23
Kratkoročne terjatve iz poslovanja	5.800	5.900	10.000
Kratkoročne finančne naložbe	4.200	6.200	5.700
Denarna sredstva	150	100	300
Aktivne časovne razmejitve	10	10	7
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	39.540	45.470	51.060
KAPITAL	27.400	31.000	35.800
Osnovni kapital	11.600	11.600	11.600
Vplačani presežek kapitala	200	200	200
Rezerve	8.300	8.900	9.600
Preneseni čisti dobiček	400	800	1.300
Revalorizacijski popravek kapitala	4.400	6.700	9.400
Nerazdeljeni čisti dobiček poslovnega leta	2.500	2.800	3.700
DOLGOROČNE REZERVACIJE	6.080	6.800	7.840
DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	410	1.120	970
Dolgoročne obveznosti iz financiranja	405	1.115	966
Dolgoročne obveznosti iz poslovanja	5	5	4
KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	5.650	6.550	6.450
Kratkoročne obveznosti iz financiranja	250	450	400
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	4.700	5.150	5.100
Pasivne časovne razmejitve	700	950	950

Izkaz uspeha⁷	1999	2000	2001
Prihodki iz prodaje in lastni učinki	34.200	38.200	43.800
Proizvajalni stroški prodanih količin	(14.000)	(15.600)	(21.000)
KOSMATI DOBIČEK IZ PRODAJE	20.200	22.600	22.800
Stroški prodaje	6.800	7.200	6.750
Stroški uprave	8.100	9.200	8.800
Stroški razvoja	3.900	4.900	5000
Drugi prihodki iz poslovanja	100	30	60
DOBIČEK IZ POSLOVANJA	1.300	1.270	2.190
Prihodki na podlagi deležev iz dobička podjetij v skupini	80	40	40
Prihodki na podlagi deležev iz dobička povezanih podjetij	400	420	360
Prihodki na podlagi deležev iz dobička drugih	20	30	30
Prihodki iz obresti in drugi prihodki od financiranja	1.900	2.700	3.300
Odpis dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb	(30)	(20)	(60)
Odhodki za obresti in drugi odhodki od financiranja	(840)	(1.150)	(1.500)
DOBIČEK IZ REDNEGA DELOVANJA	2.830	3.290	4.360
Izredni prihodki	400	300	500
Izredni odhodki	(330)	(90)	(560)
CELOTNI DOBIČEK	2.900	3.500	4.300
Davek iz dobička	400	700	600
ČISTI DOBIČEK POSLOVNEGA LETA	2.500	2.800	3.700

⁷ Uporabljen je star izraz *izkaz uspeha*, ker se podatki nanašajo na leta 1999, 2000 in 2001.